

slovenski raziskovalni inštitut
istituto sloveno di ricerche
slovene research institute

Anketa o stanju slovenskih podjetij na Tržaškem in Goriškem

Norina Bogatec

December 2019

Anketna raziskava

Anketa je sestavni del raziskovalnega projekta *Stanje in perspektive slovenskega gospodarstva v Italiji*, ki ga izvajata Slovenski raziskovalni inštitut (SLORI) ter Sklad Libero in Zora Polojaz. Anketo je izvedel SLORI v tesnem sodelovanju s Slovenskim deželnim gospodarskim združenjem (SDGZ) in Kmečko zvezo (KZ). Vprašalnik je sestavila raziskovalka Norina Bogatec, ki je tudi koordinirala anketiranje in opravila statistično analizo podatkov.

Anketna raziskava

- Namen raziskave je orisati stanje slovenskih podjetij na Tržaškem in Goriškem, izpostaviti težave, s katerimi se soočajo, in ugotoviti, katera so njihova predvidevanja za naprej.
- Podatki so bili zbrani z anketnim vprašalnikom. Pri sestavi vprašalnika sta sodelovala SDGZ in KZ.
- Na vprašalnik so odgovarjali lastniki oziroma solastniki podjetja, upravitelji in tisti, ki opravljajo svobodni poklic. V redkih primerih je na vprašalnik odgovarjala kakšna druga oseba. Nekaj več kot polovica (56 %) anketiranih ima srednješolsko izobrazbo in dobra četrtina (27 %) univerzitetno, preostalih 17 % anketiranih pa ima nižješolsko izobrazbo. Razmerje med anketiranimi moškega in ženskega spola je 71 : 29.
- Stike podjetij smo črpali iz seznamov SDGZ-ja in KZ-ja ter drugih virov (splet, poznanstva ipd.). Izbrana so bila podjetja, za katera je znano, da je lastnik oziroma solastnik slovenske narodnosti.
- Anketirali smo **266** podjetij:
 - 191 (72 %)** iz seznama SDGZ-ja in drugih virov;
 - 75 (28 %)** iz seznama KZ-ja in drugih virov.

Metodološka opozorila

- Za anketiranje smo sestavili dva vprašalnika. Osrednji del je skupen, nekaj vprašanj je o specifičnih vidikih kmetijskih oziroma gospodarskih podjetij, preostala vprašanja pa zadevajo delovanje obeh slovenskih združenj in so za interno rabo.
- Anketiranje je potekalo od 23. maja do 18. septembra 2019.
- Analiza se opira na relativne vrednosti (odstotke). Absolutna vrednost (N), na osnovi katere so izračunani odstotki, je v grafikonih vedno navedena (v naslovu, legendi ali pri posameznih postavkah).
- Statistično pomembnost razlik smo pri nominalnih spremenljivkah ugotavljali s testom hi-kvadrat, pri numeričnih spremenljivkah pa z analizo variance.
- Puščice v grafikonih kažejo statistično pomembna odstopanja od povprečnih vrednosti.
- Ker so odstotki v grafikonih zaokroženi na celo število, se vsota (100 %) lahko razlikuje za ± 1 %.
- Moška slovnična oblika je uporabljena kot nevtralna za oba spola.

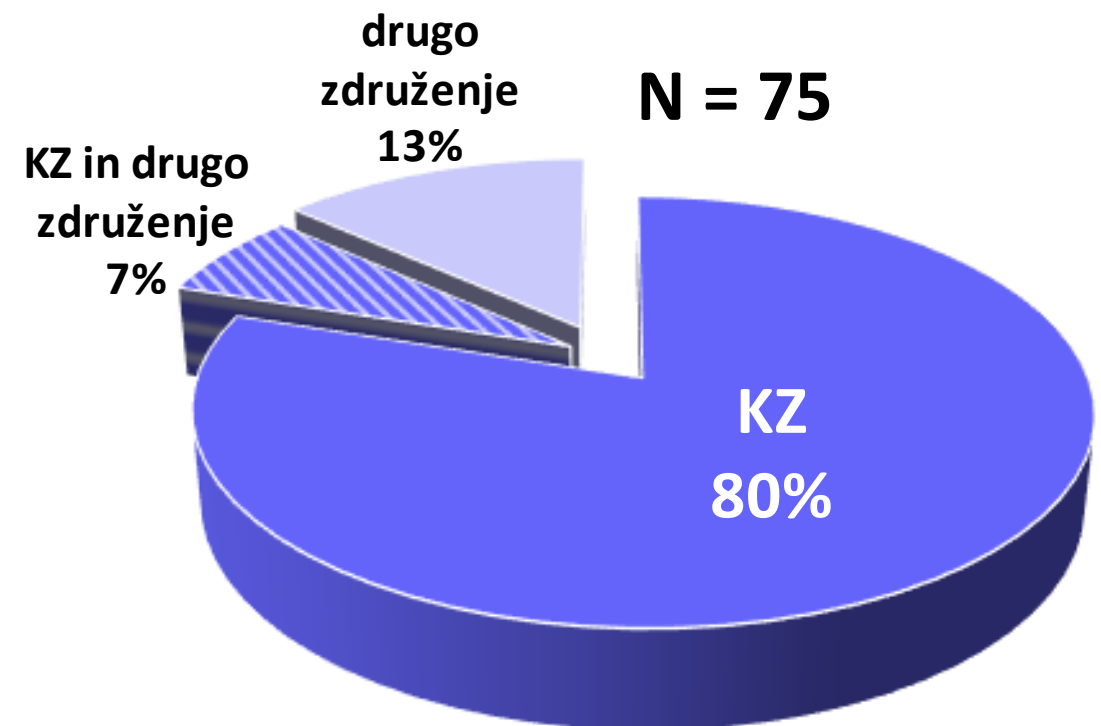
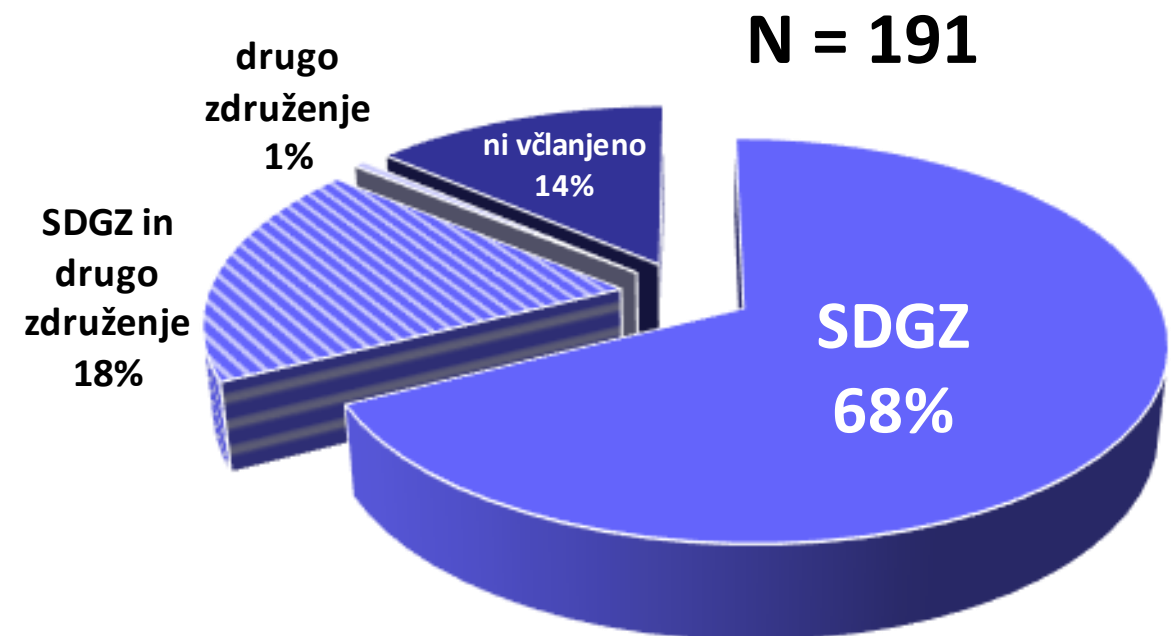
slovenski raziskovalni inštitut
istituto sloveno di ricerche
slovene research institute

Osnovni podatki sodelujočih podjetij

Podjetja glede na članstvo v združenjih

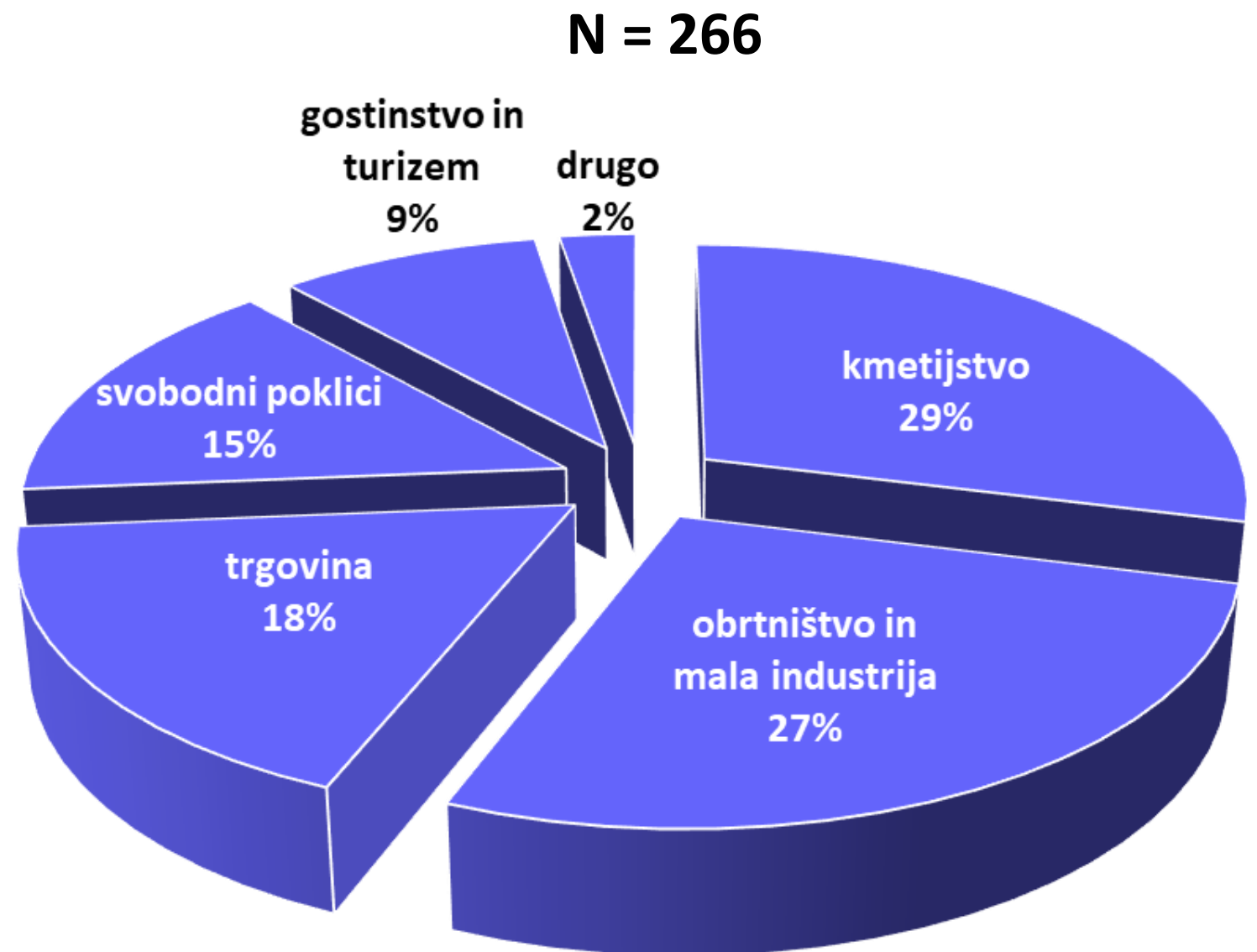
V skupnem seštevku je 86 % od skupno 266 anketiranih podjetij včlanjenih v SDGZ oziroma KZ; med temi jih je 15 % včlanjenih tudi v kakšno drugo gospodarsko združenje. Članov drugih združenj je 4 %, preostalih 10 % pa je podjetij, ki niso včlanjena v nobeno združenje.

Primerjava med kmetijskimi podjetji ter podjetji sekundarnega in terciarnega sektorja kaže višji delež včlanjenih v slovensko združenje oziroma v druga združenja med kmetijskimi podjetniki. Med slednjimi ni podjetij, ki ne bi bila včlanjena v kako združenje.

Podjetja glede na **panogo dejavnosti**

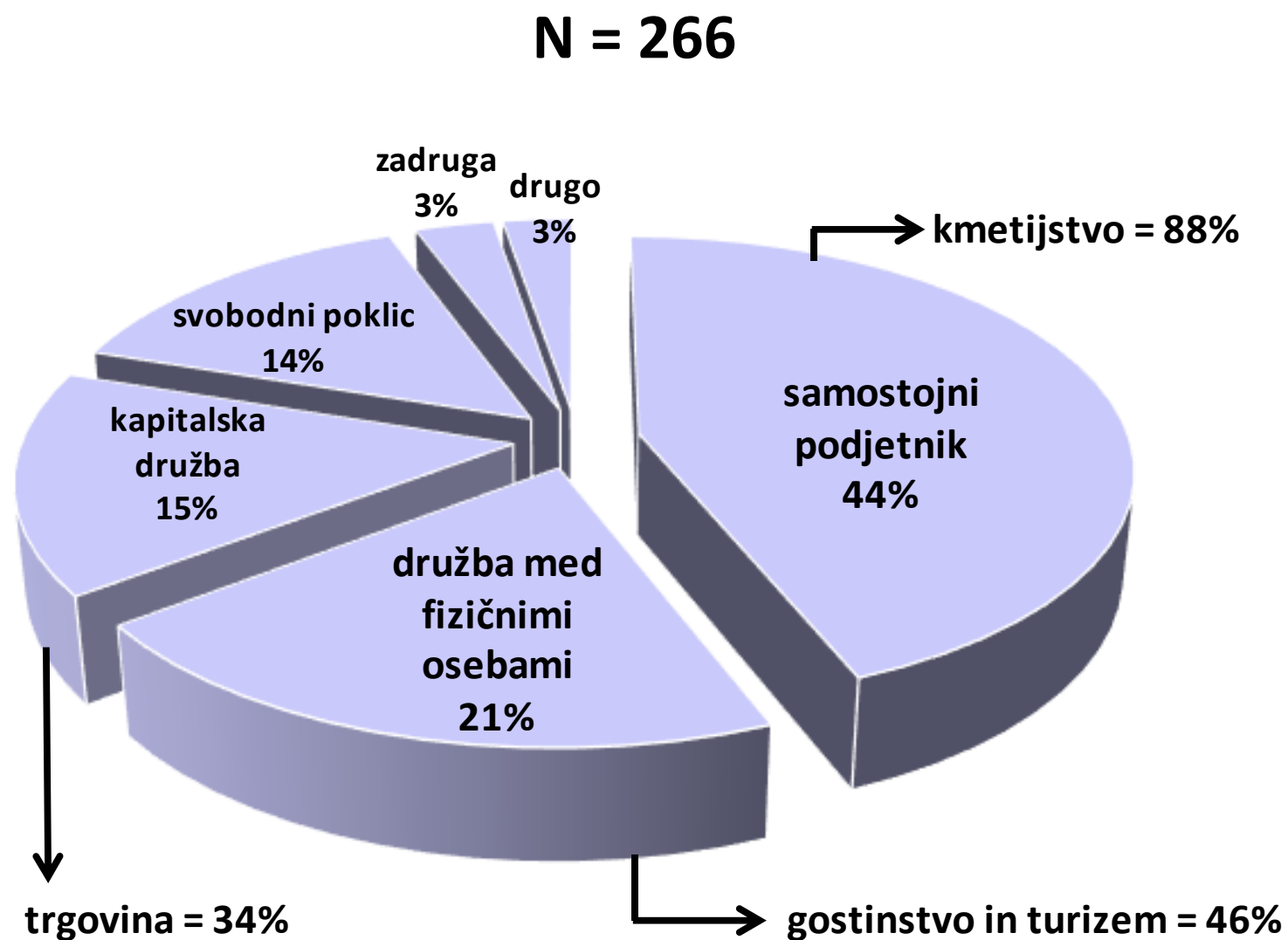
Kmetijstvo (29 %) in obrtništvo oziroma mala industrija (27 %) sta najbolj razširjeni panogi med anketiranimi podjetji. Sledijo trgovska podjetja (18 %), svobodni poklici (15 %) in podjetja, ki se ukvarjajo z gostinstvom in turizmom (9 %). Pod drugo (2 %) spadajo nekatera specifična podjetja, med katerimi so tudi banka ter nepremičninska, kulturna in vzgojno-izobraževalna podjetja.

Podjetja glede na **pravno obliko**

Veliko večino (44 %) anketiranih podjetij upravljajo samostojni podjetniki. Družbe med fizičnimi osebami so na čelu dobre petine (21 %) podjetij, kapitalske družbe pa vodijo skoraj šestino (15 %) podjetij. Poleg že omenjenih svobodnih poklicev (14 %) je med anketiranimi podjetji še 3 % zadrug in 3 % drugih oblik podjetij, večinoma tako imenovanih S.a.s. (*Società in accomandita semplice*).

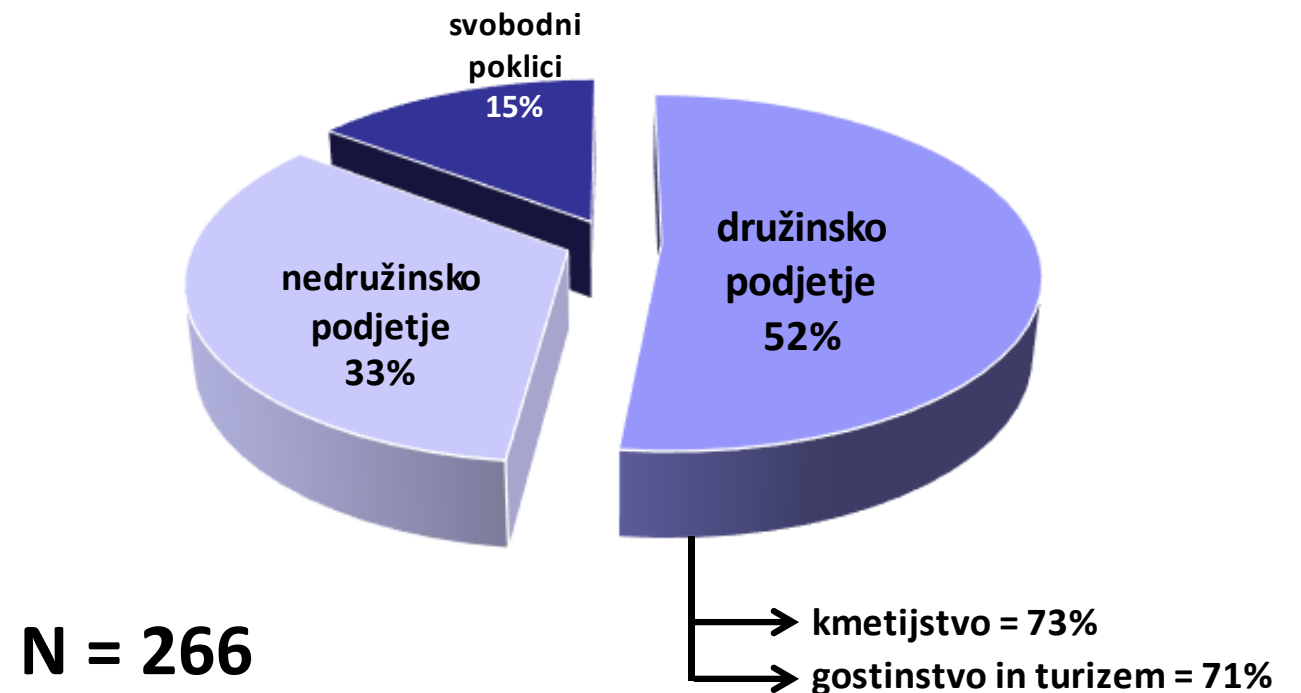
Primerjava glede na panogo kaže, da je samostojnih podjetnikov več v kmetijstvu (88 %), družb med fizičnimi osebami v gostinstvu in turizmu (46 %), kapitalskih družb pa v trgovini (34 %).

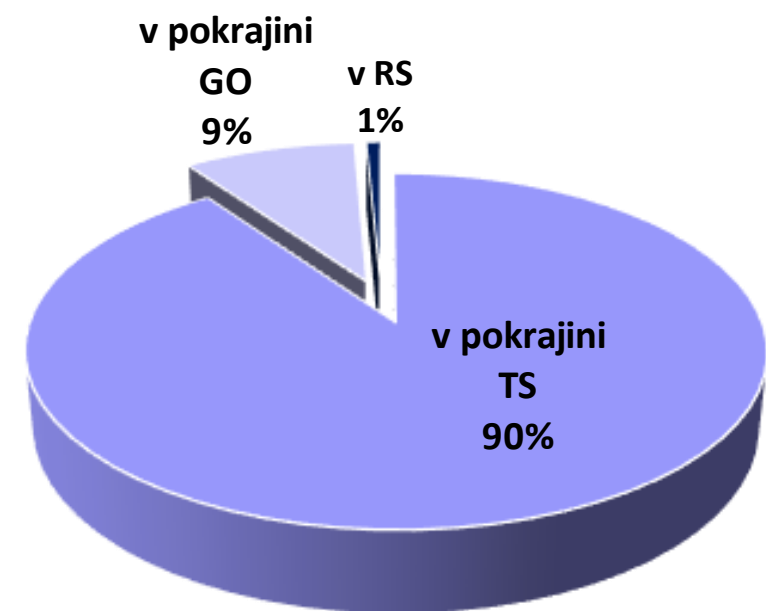
Podjetja glede na ... družinsko vodenje

Družinskih podjetij je med anketiranimi dobra polovica (52 %); razširjena so zlasti na področju kmetijstva (73 %) ter gostinstva in turizma (71 %).

Velika večina (90 %) anketiranih podjetij ima glavni sedež v tržaški pokrajini. Na Goriškem deluje 9 % podjetij, v Sloveniji pa preostali 1 %.

... kraj glavnega sedeža

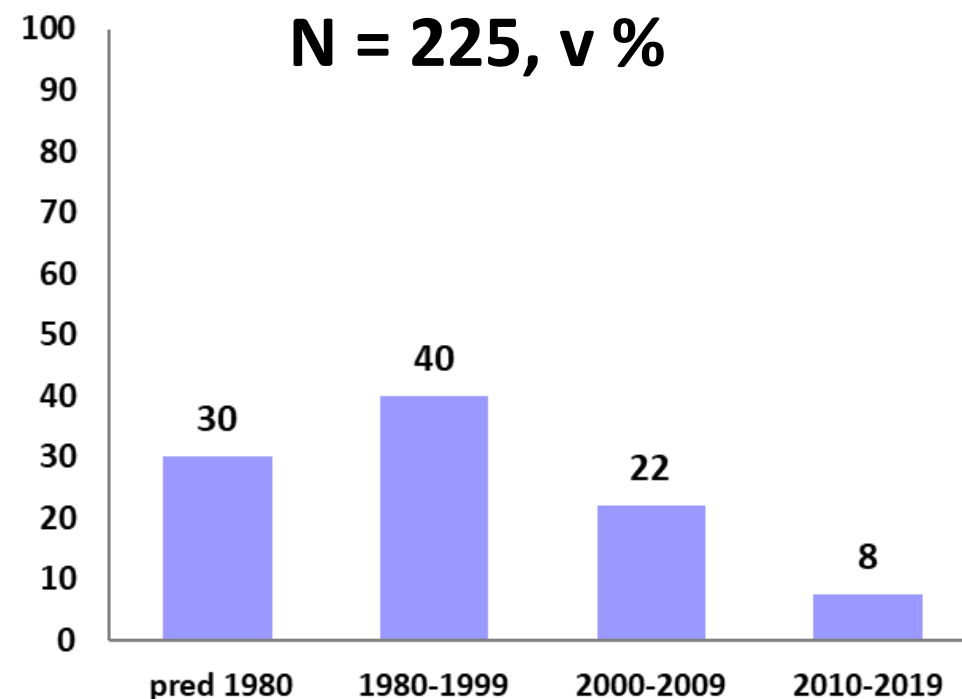
Podjetja glede na

Večina anketiranih podjetij spada v kategorijo starejših: 70 % jih je bilo ustanovljenih pred letom 2000. Najmlajših podjetij, ustanovljenih po letu 2009, je 8 %.

Glede na leto prevzema dejavnosti pa se podjetja razporejajo precej enakomerno: 48 % anketiranih je z dejavnostjo začelo v prejšnjem tisočletju, 52 % pa v novem.

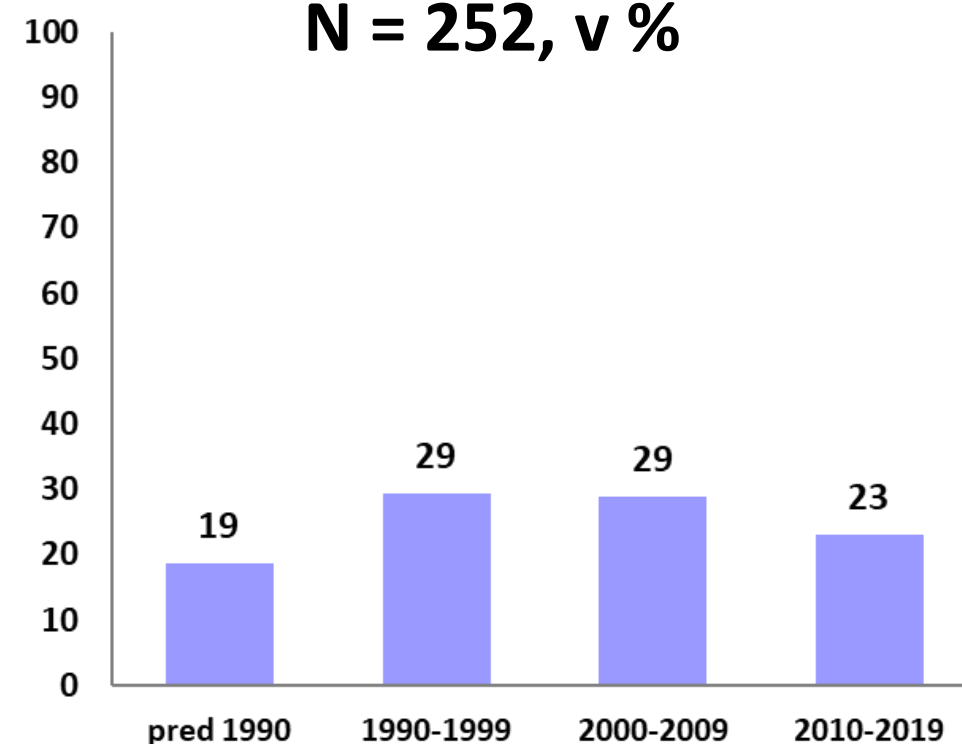
... leto ustanovitve

N = 225, v %

... leto prevzema dejavnosti

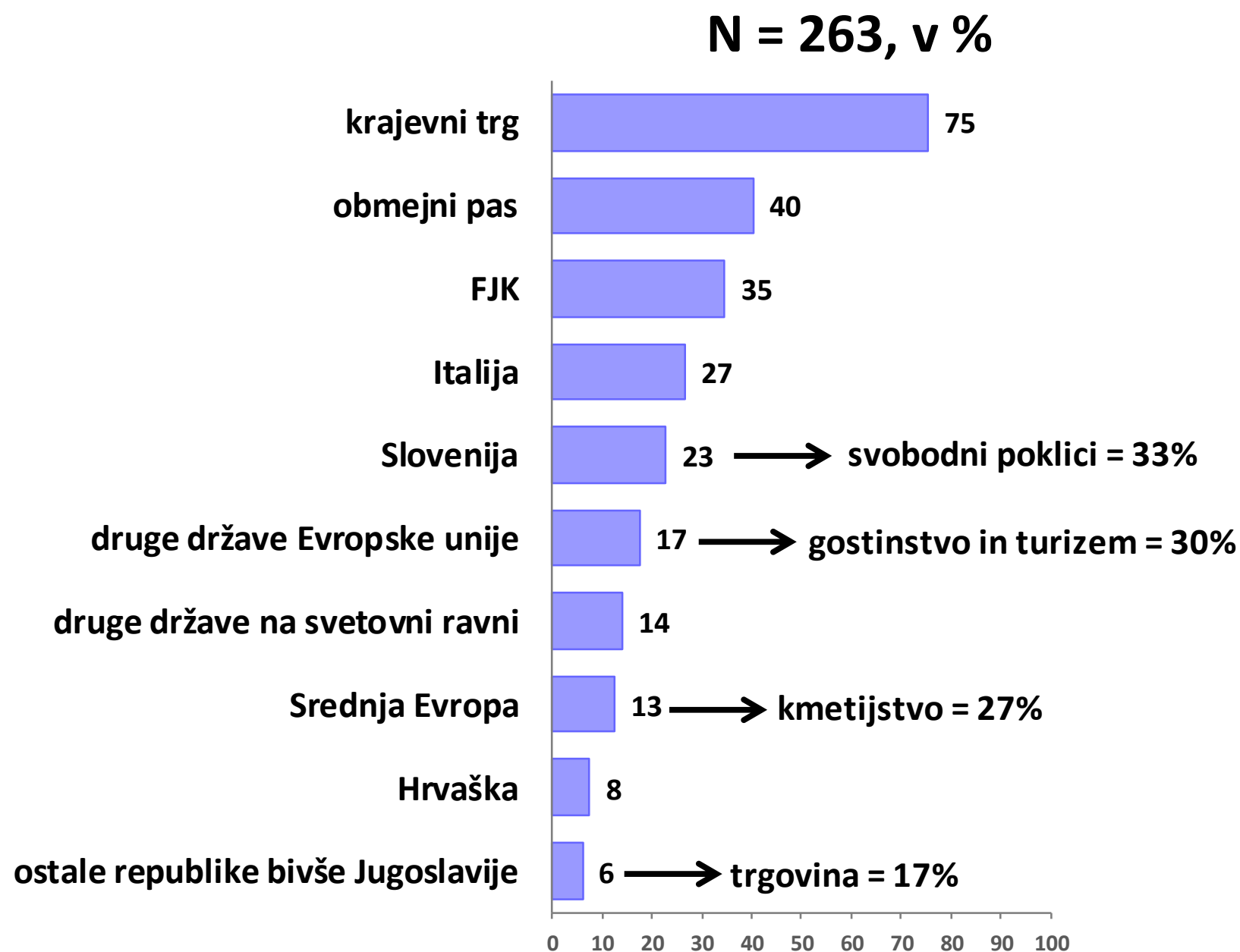
N = 252, v %

Podjetja glede na obseg delovanja

Tri četrtine anketiranih podjetij deluje na lokalni ravni. Na območju obmejnega pasu in dežele Furlanije - Julijske krajine (FJK) posluje od 35 % do 40 % podjetij, približno četrtna (od 23 % do 27 %) pa jih je s svojo gospodarsko dejavnostjo prisotnih na trgih v Italiji in Sloveniji. Posle na evropski in svetovni ravni sklepa od 13 % do 17 % podjetij, s Hrvaško in drugimi republikami bivše Jugoslavije pa 8 % oziroma 6 %.

Poslovne odnose s Slovenijo razvijajo zlasti anketirani, ki opravljajo svobodni poklic (33 %), z drugimi republikami bivše Jugoslavije vodijo posle predvsem trgovci (17 %), medtem ko s strankami iz evropskega prostora poslujejo v večji meri kmetijska (27 %) in gostinska oziroma turistična podjetja (30 %).

slovenski raziskovalni inštitut
istituto sloveno di ricerche
slovene research institute

Zaposleni

Podjetja glede na **zaposlene**

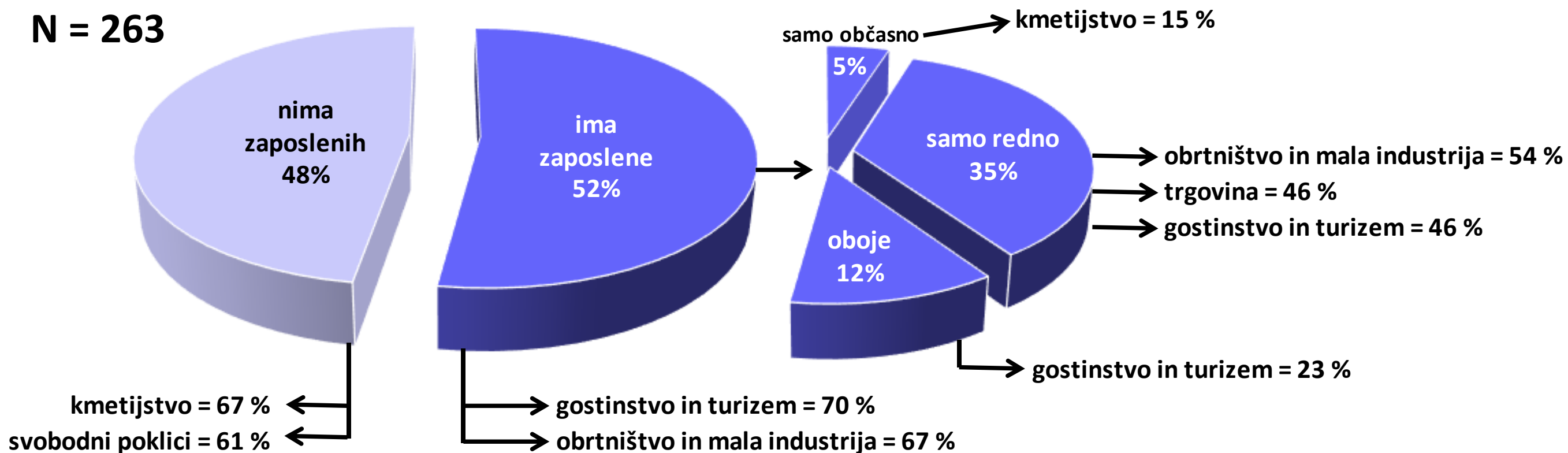
Podatki o zaposlenih se nanašajo na stanje v trenutku anketiranja.

Podjetij z zaposlenimi je dobra polovica (52 %). Največ jih je v gostinstvu oziroma turizmu (70 %) ter med obrtniškimi in malo industrijskimi podjetji (67 %), najmanj pa v kmetijstvu (33 %) in med svobodnimi poklici (39 %).

Dobra tretjina (35 %) anketiranih podjetij deluje le z redno zaposlenim osebjem: ta podjetja so razširjena zlasti med obrtniki in industrialci (54 %) ter med trgovci (46 %) in gostinskimi delavci (46 %). Med slednjimi je tudi več takih, ki imajo tako občasno kot redno zaposleno osebje (23 % v primerjavi z 12-odstotnim povprečjem).

Podjetij s samo občasno zaposlenimi delavci je le 5 % in so razširjena zlasti v kmetijstvu (15 %).

N = 263

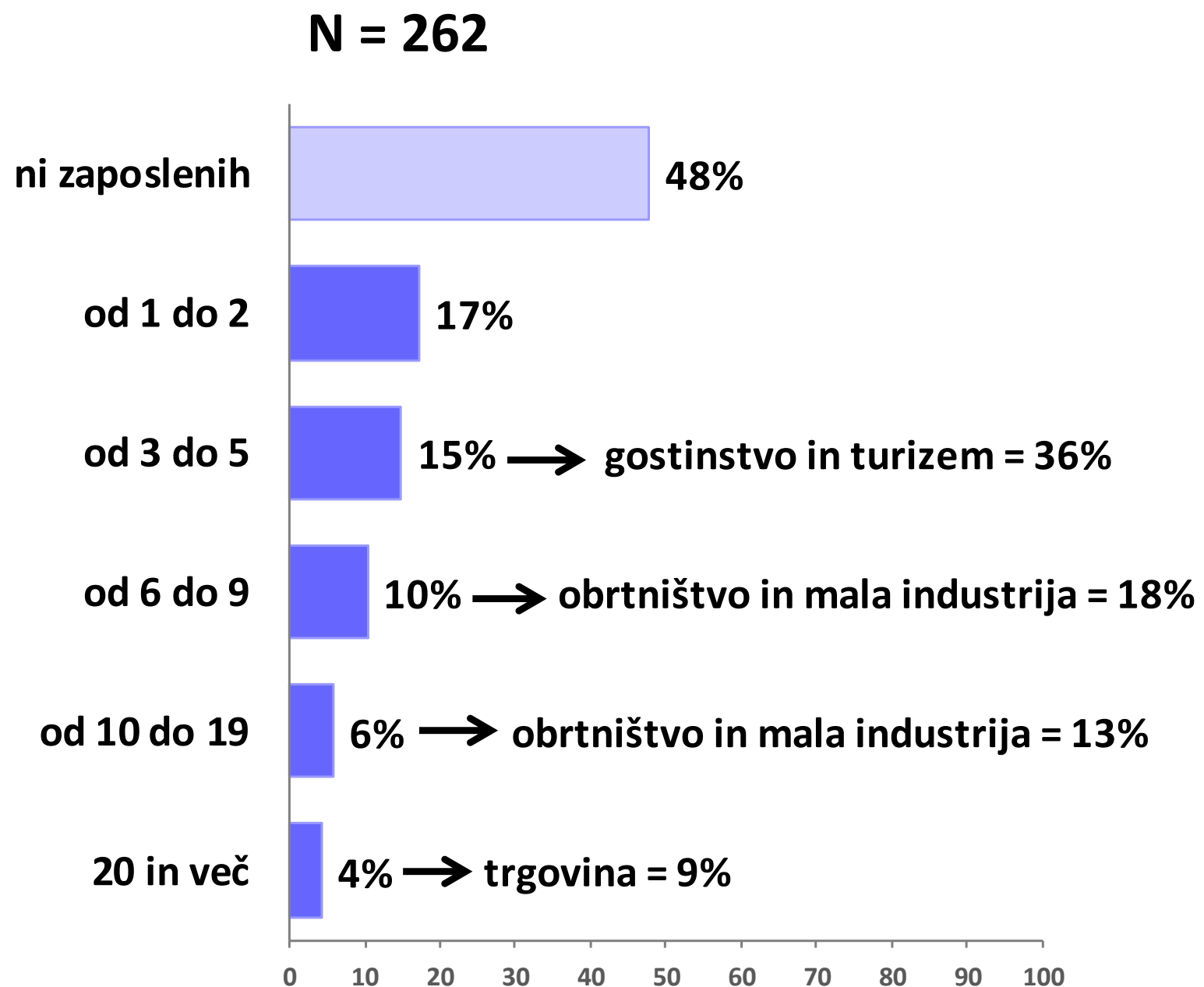

Podjetja glede na **število zaposlenih**

Med anketiranimi rahlo prevladajo podjetja z največ dvema zaposlenima (17 %). Nekoliko manj (15 %) je podjetij, ki imajo od 3 do 5 zaposlenih, takih, ki zaposlujejo od 6 do 9 oseb, pa je 10 %. Od 10 do 19 zaposlenih ima 6 % podjetji, 20 in več pa preostalih 4 %.

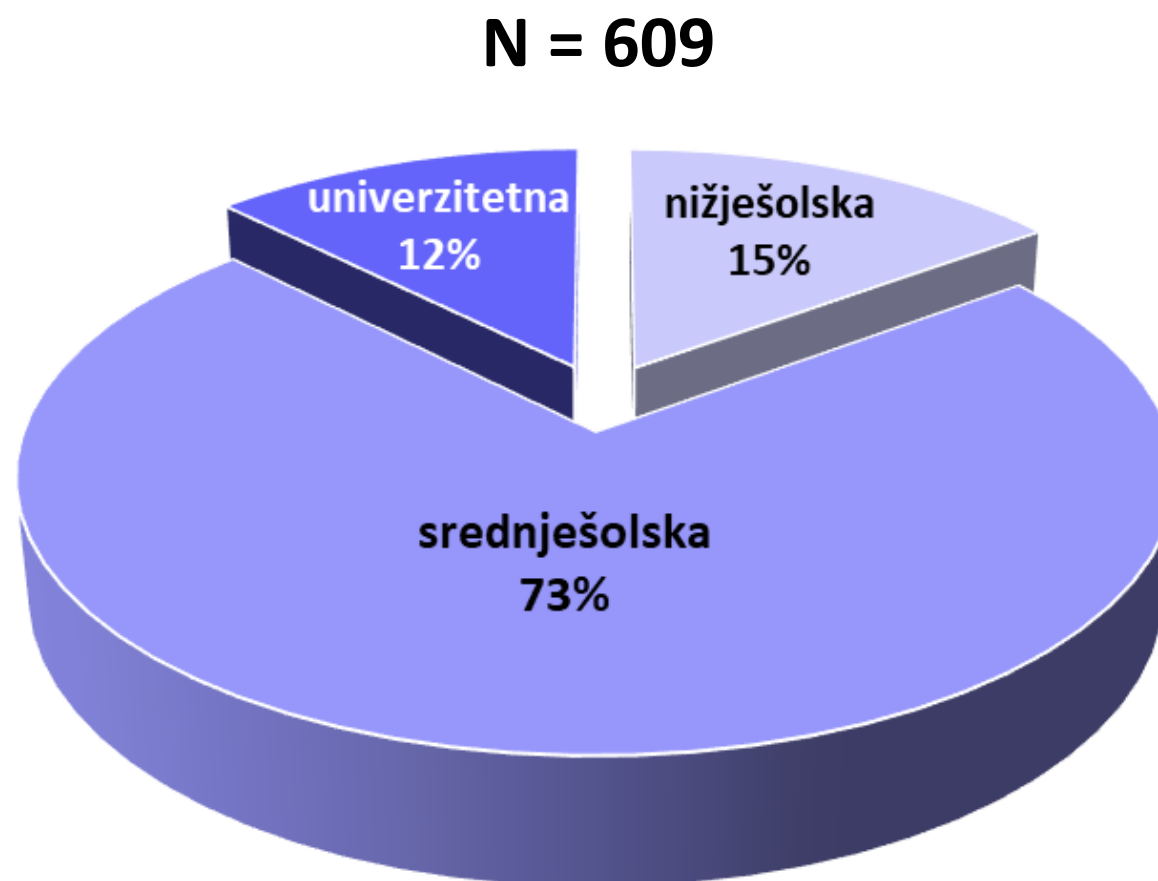
Podjetja, ki zaposlujejo od 3 do 5 oseb, je več v gostinstvu in turizmu (36 %), takih, ki imajo od 6 do 9 oziroma od 10 do 19 zaposlenih, je več v obrtništvu in mali industriji (18 % oziroma 13 %), večja podjetja pa so značilnejša za trgovski sektor (9 %).

Približno število zaposlenih, zajetih v anketi, znaša dobrih 1000 enot.

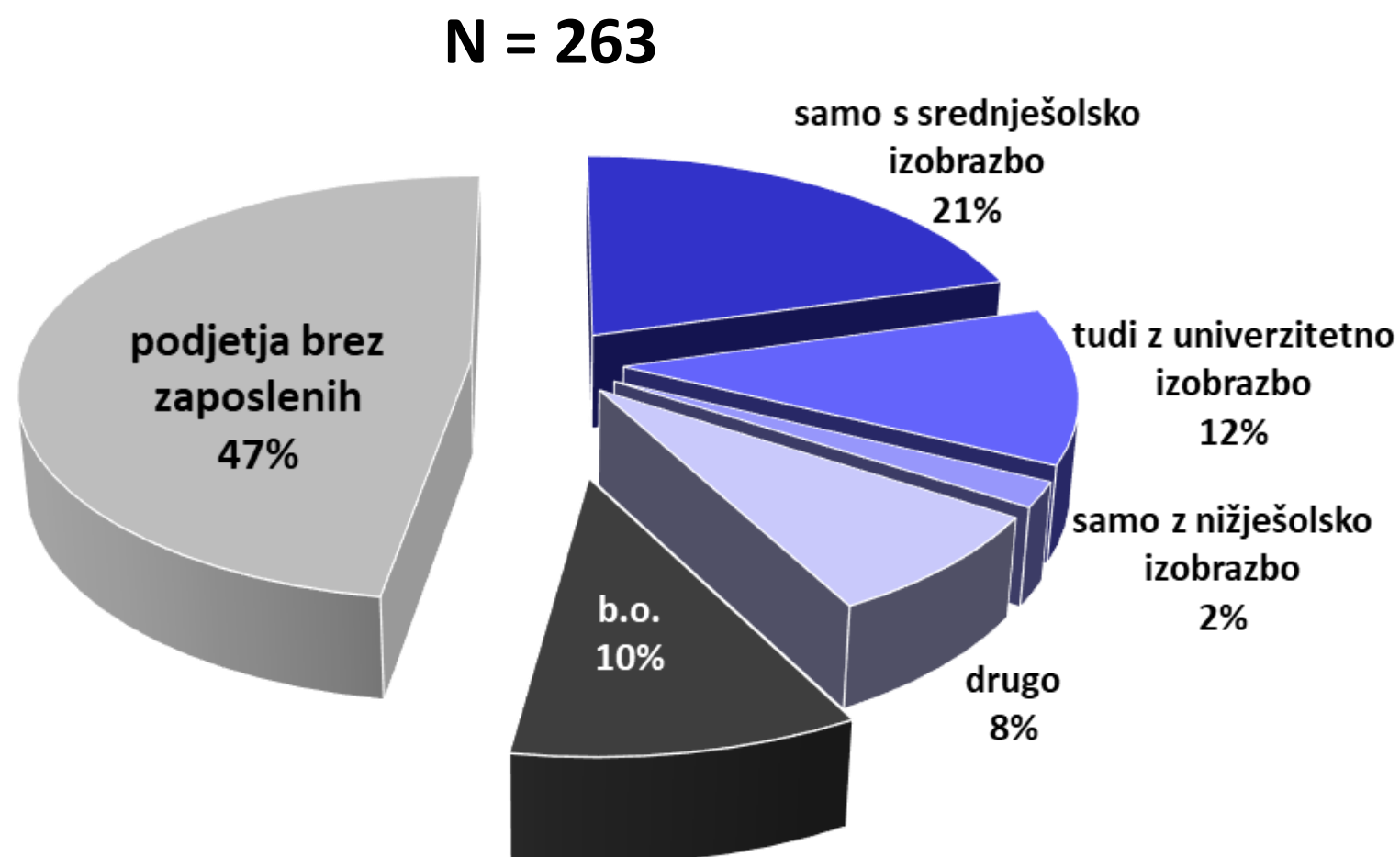
Zaposleni glede na **stopnjo izobrazbe**

V trenutku anketiranja je bilo v podjetjih okoli 609 zaposlenih, za katere nam je znana njihova izobrazba. Skoraj tri četrtine (73 %) jih ima srednješolsko izobrazbo, 15 % jih ima nižješolsko, 12 % pa je univerzitetno izobraženih.

Podjetja glede na **stopnjo izobrazbe zaposlenih**

Iz kombinacije izobrazbenih ravni zaposlenih izhajajo nekatere tipologije podjetij: dobra petina (21 %) jih ima samo zaposlene s srednješolsko izobrazbo, podjetij z univerzitetno izobraženim osebjem je 12 %, 2 % pa je takih, ki imajo samo zaposlene z nižješolsko izobrazbo. Druge tipologije sestavlja 8-odstotni delež podjetij, za 10 % podjetij pa izobrazba zaposlenih ni znana.

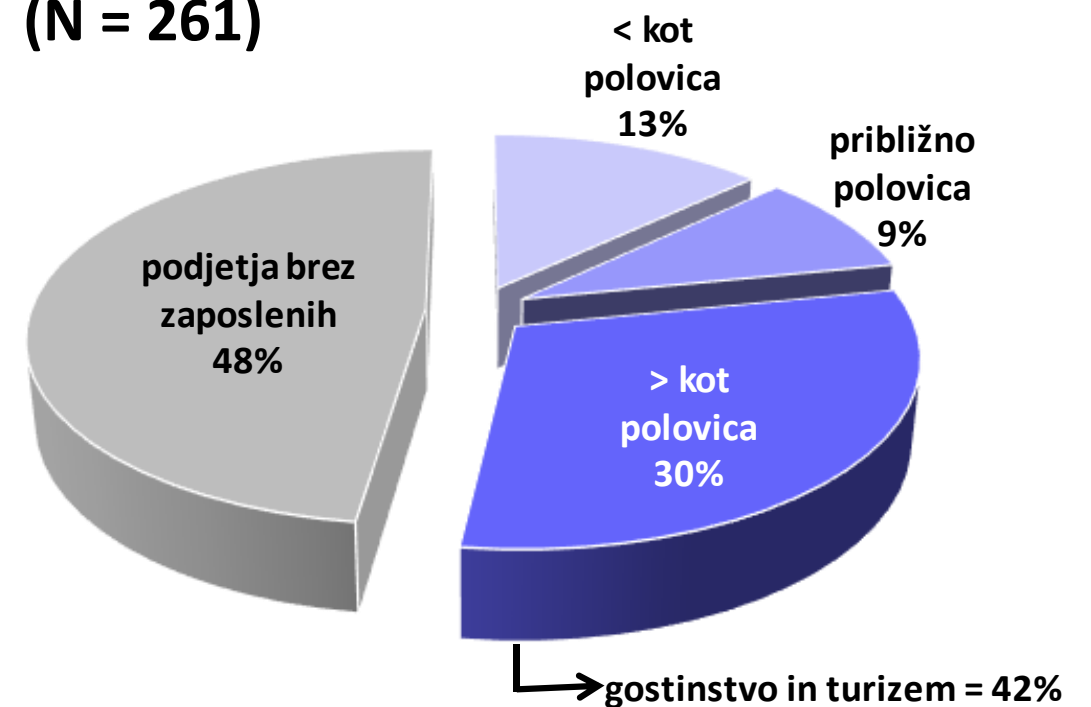
Podjetja glede na ... slovensko narodnost zaposlenih

(N = 261)

30 % podjetij ima več kot polovico zaposlenih slovenske narodnosti, 9 % jih ima približno polovico, manj kot polovico pa jih ima 13 % podjetij. Podjetij, v katerih so vsi zaposleni slovenske narodnosti, je 15 %, takih, v katerih ni zaposlenih slovenske narodnosti, pa je 5 %.

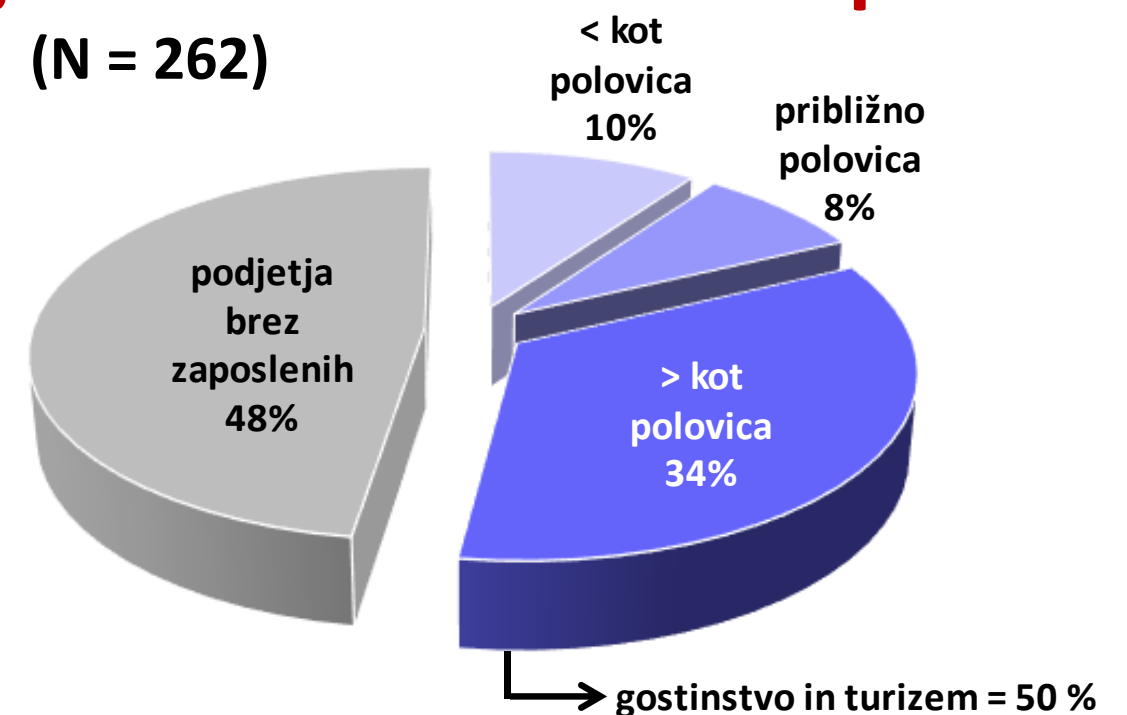
Razporeditev podjetij glede na znanje slovenščine med zaposlenimi je zelo podobna zgornji, saj kaže le nekoliko večji delež podjetij z več kot polovico zaposlenih z znanjem slovenščine (34 %). Podjetij, v katerih vsi zaposleni govorijo slovensko, je 20 %, takih, v katerih nihče ne govori slovensko, pa 3 %.

Podjetij z zaposlenimi slovenske narodnosti oziroma slovenskega jezika je več v gostinstvu in turizmu (42 % oziroma 50 %).

... znanje slovenščine med zaposlenimi

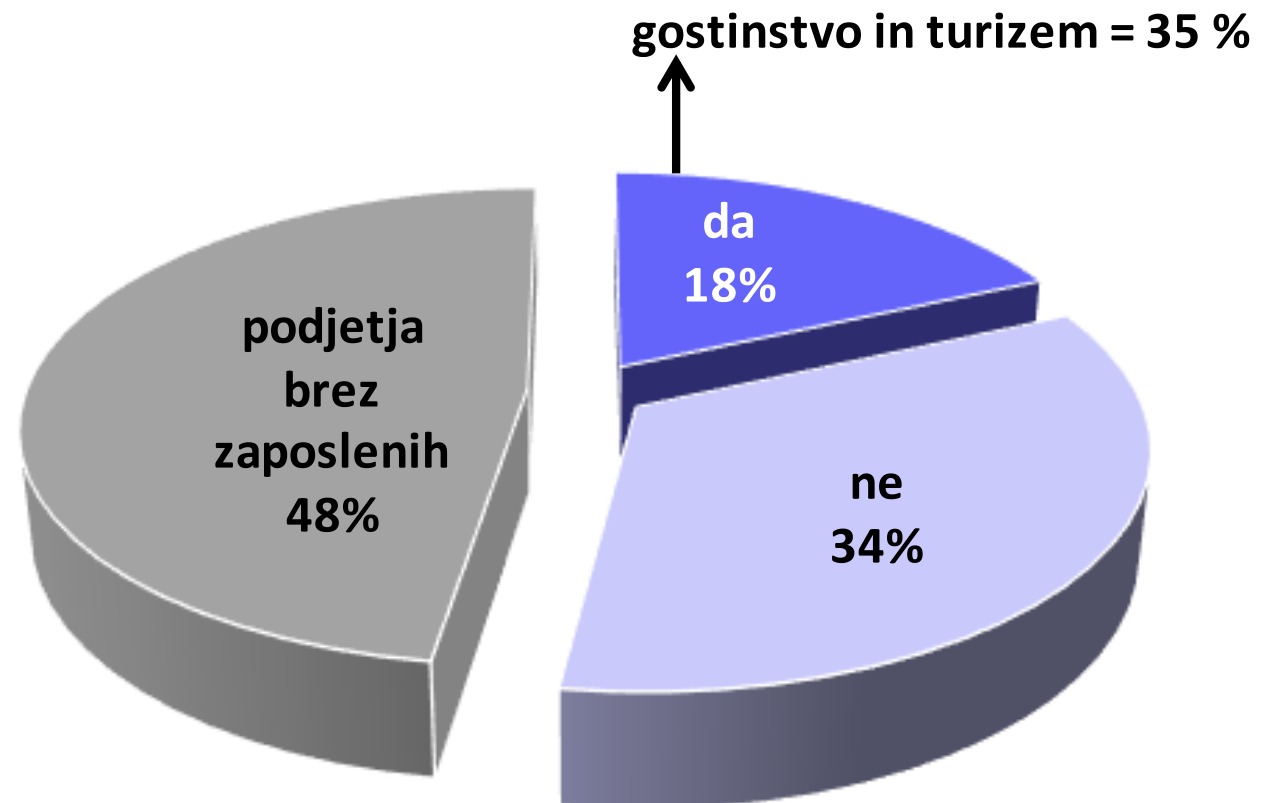
(N = 262)

Podjetja glede na **zaposlene iz Slovenije**

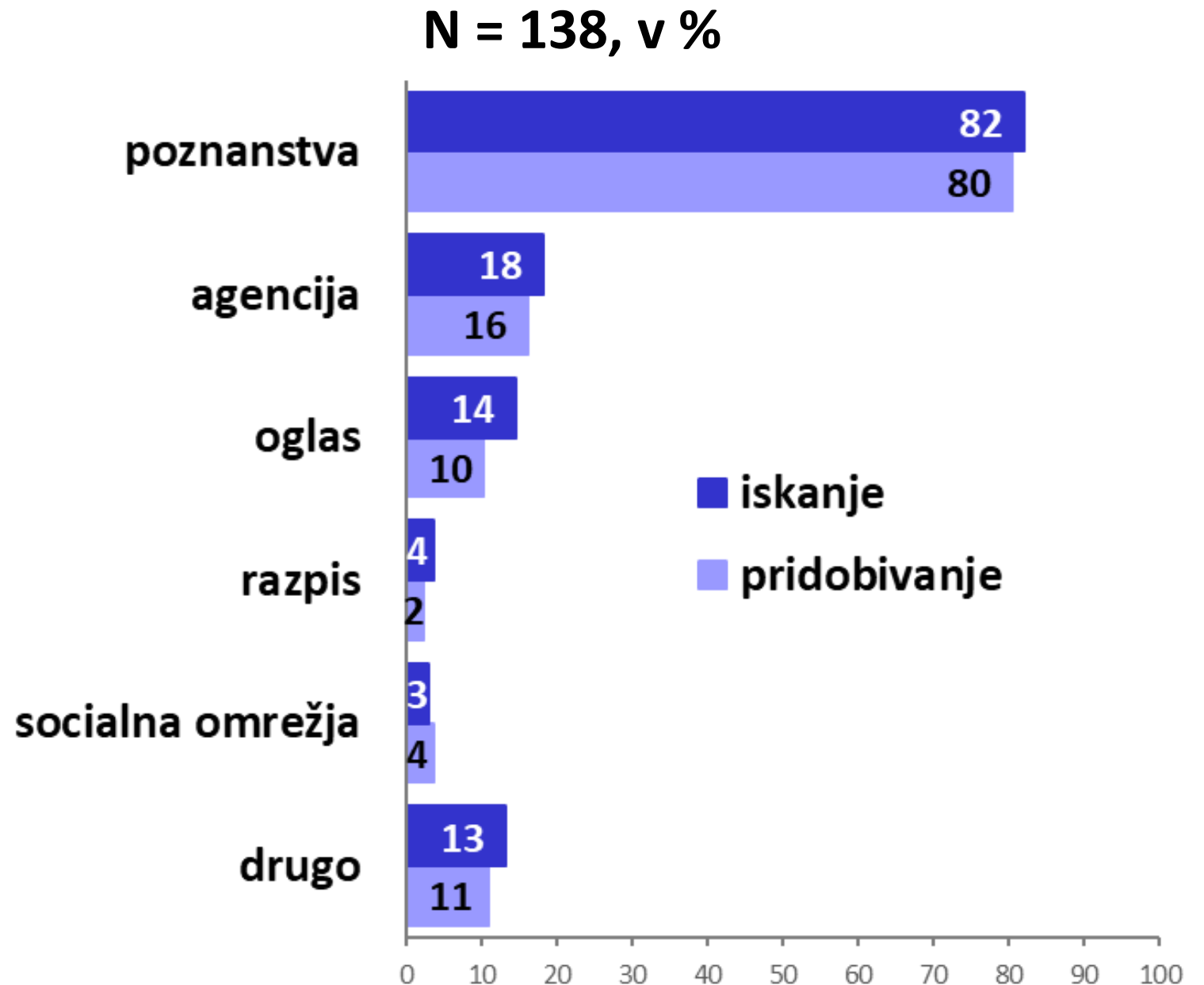
N = 262

Dobra šestina (18 %) podjetij zaposluje osebe iz Slovenije. Med gostinskimi in turističnimi delavci je teh podjetij nekaj več kot tretjina (35 %).

Podjetja ter oblike iskanja in pridobivanja zaposlenih

Najbolj razširjena oblika iskanja in pridobivanja zaposlenih so poznanstva. Prek teh išče in najde osebje od 80 % do 82 % podjetij z zaposlenimi. Nekatera (od 16 % do 18 %) se obrnejo na agencije oziroma objavljajo oglase (od 10 % do 14 %). Zelo redki (od 2 % do 4 %) zaposlujejo prek razpisov ali se poslužujejo socialnih omrežij.

slovenski raziskovalni inštitut
istituto sloveno di ricerche
slovene research institute

Pridobivanje sredstev

Podjetja glede na ... črpanje sredstev iz skladov N = 262

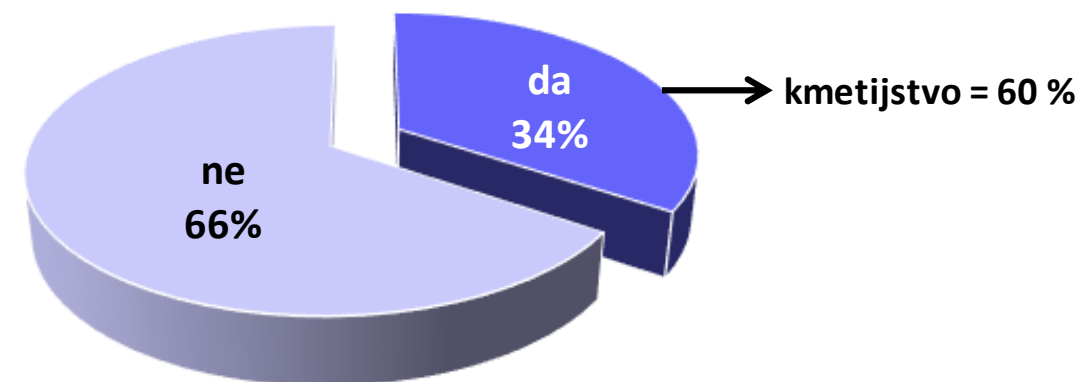
V zadnjih petih letih* je dobra tretjina (34 %) anketiranih podjetij črpala sredstva iz kakega sklada in le rahlo več (36 %) je takih, ki so v zadnjih petih oziroma desetih letih** najela posojilo. V obeh primerih prednjačijo kmetijska podjetja (60 % oziroma 51 %), kar je verjetno odvisno (tudi) od različnega obdobja, na katerega se nanašajo odgovori o črpanju sredstev in najemanju posojil.

Kombinacija odgovorov na obe vprašanji kaže, da je dobra polovica (53 %) anketiranih vložila vsaj eno prošnjo za pridobivanje sredstev: razporeditev podjetij glede na tipologijo prošnje je skoraj enakomerna.

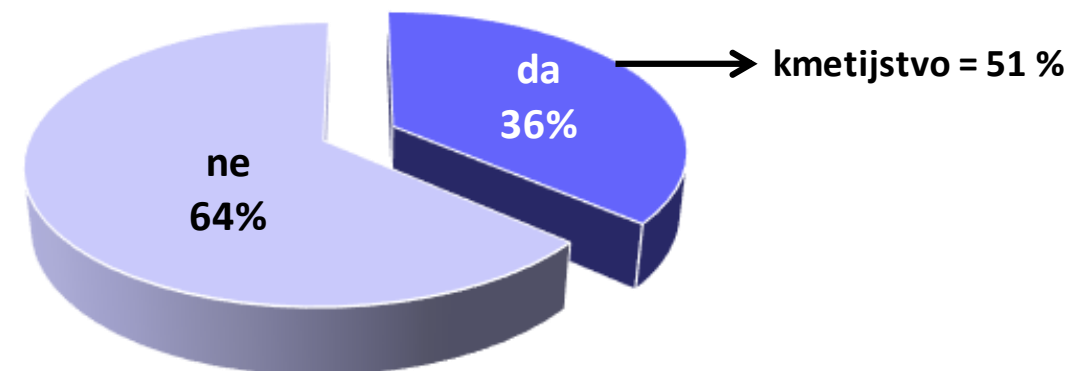
Najemanje posojila je razširjeno zlasti v obrtništvu in mali industriji (29 %), medtem ko je primerov, ko niso vložili nobene prošnje za sredstva v zadnjih petih letih, več med osebami, ki opravljajo svobodni poklic (76 %), in podjetji, ki nimajo zaposlenih (59 %).

* Pri vprašanju za kmetijska podjetja ni bilo izrecno navedeno obdobje.

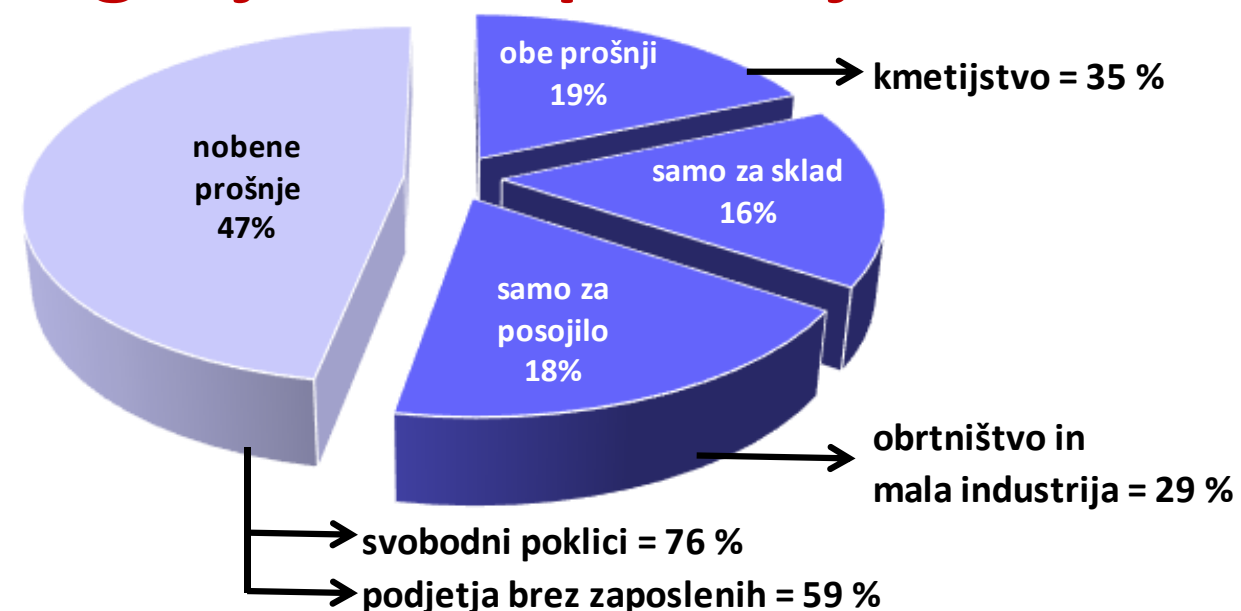
** Velja za kmetijska podjetja.

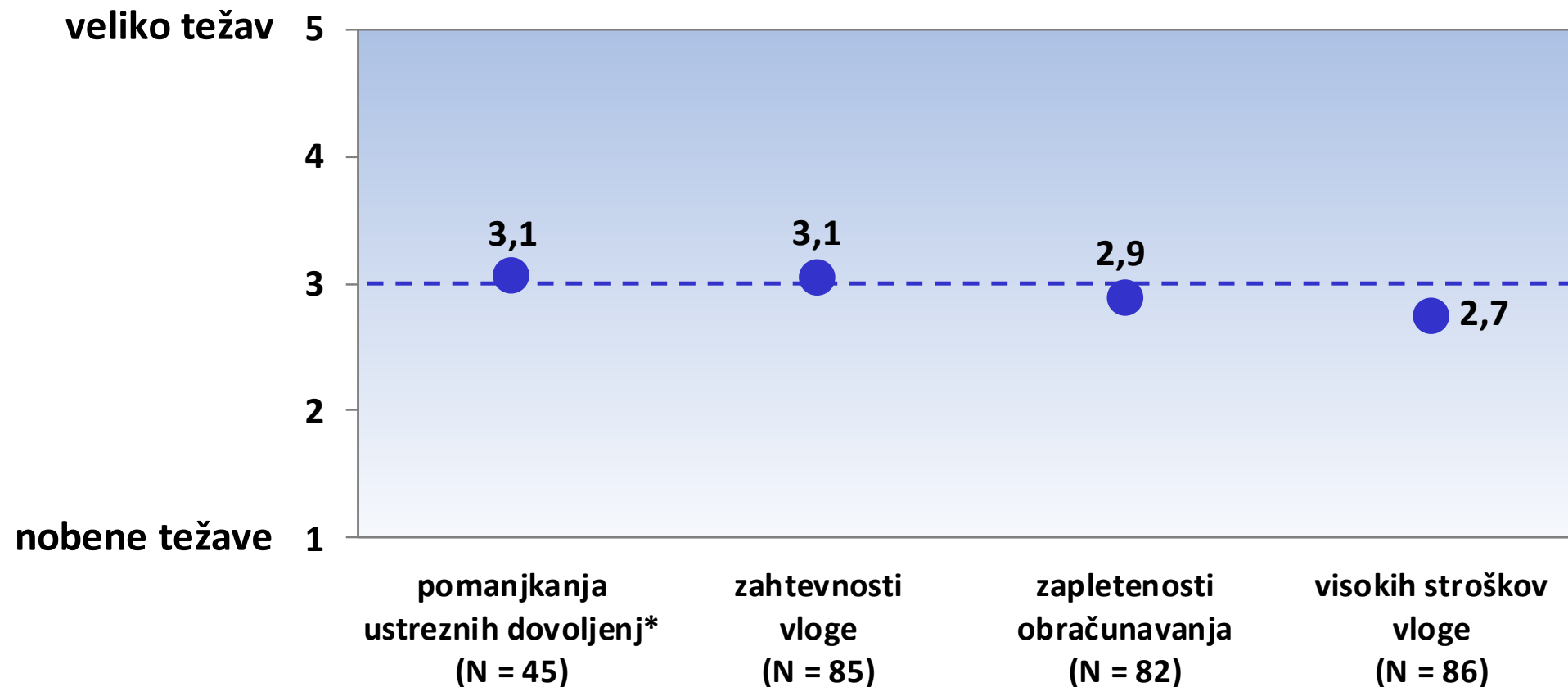
... najemanje posojil N = 264

... vlaganje obeh prošenj N = 261

Podjetja in težave pri črpanju sredstev iz skladov zaradi ...

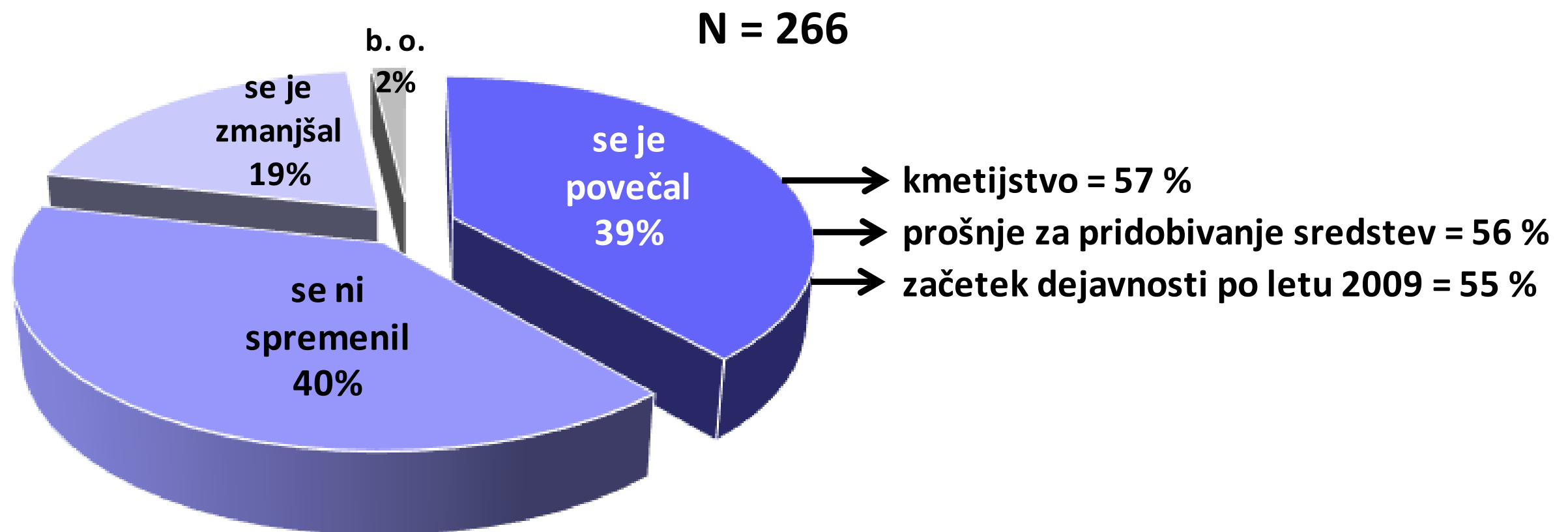
Pri pisanju vloge je velika večina (84 %) podjetij, ki so črpala sredstva iz kakega sklada, potrebovala pomoč zunanjih sodelavcev (v večini primerov sta to bila SDGZ in KZ). Pomanjkanje ustreznih dovoljenj, zapletenost obračunavanja ter zahtevnost in visoki stroški vloge so anketiranim podjetjem v povprečju povzročali srednje težave. Odgovori se sicer razporejajo od 1 do 5, kar pomeni, da so nekateri imeli veliko težav, drugi pa nobene. Višjo stopnjo težavnosti so izrazili kmetijski podjetniki (od 3,3 do 3,6).

* Ta postavka je bila namenjena samo kmetijskim podjetjem.

Podjetja glede na **promet v zadnjih dveh letih**

V zadnjih dveh letih se promet ni spremenil v 40 % podjetij, povečal se je v 39 % podjetij, zmanjšal pa v preostalih 19 %.

Nadpovprečno rast kažejo kmetijska podjetja (57 %) in podjetja, ki so zaprosila za sredstva (56 %) oziroma so začela z dejavnostjo po letu 2009 (55 %).

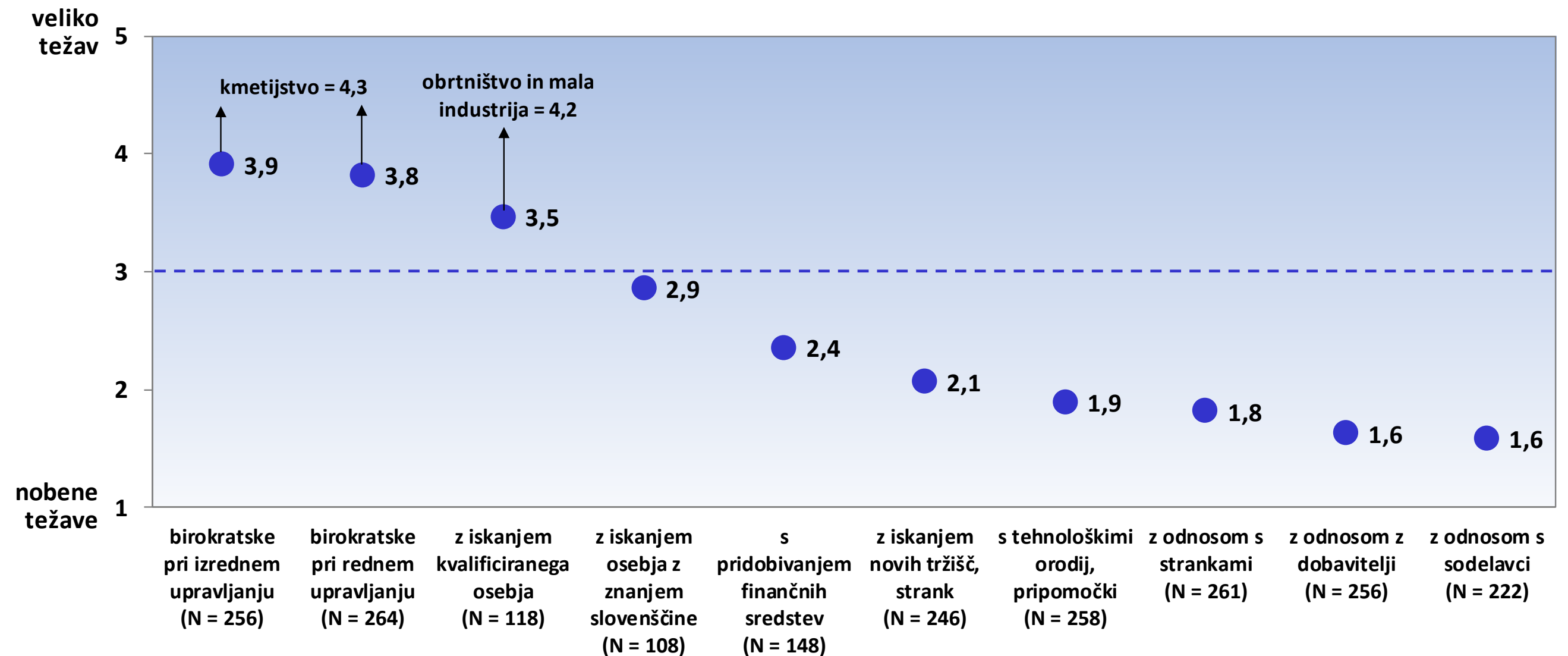

slovenski raziskovalni inštitut
istituto sloveno di ricerche
slovene research institute

Težave in pogled naprej

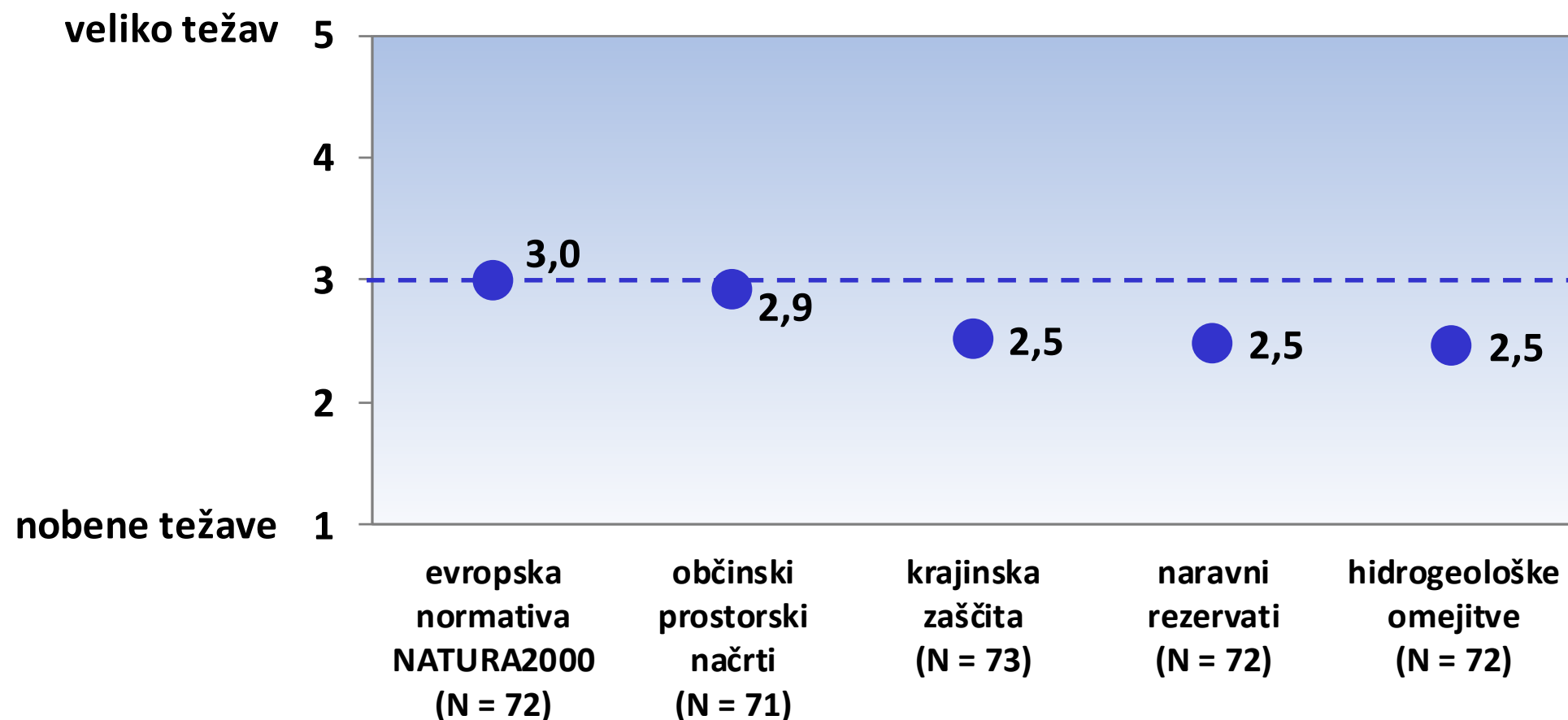
Podjetja in težave v zadnjih dveh letih

Birokratske formalnosti ustvarjajo anketiranim podjetjem najhujše težave zlasti pri upravljanju kmetijskih dejavnosti. Sledijo težave z iskanjem kvalificiranega osebja, s katerimi se ubadajo predvsem obrtniška in mala industrijska podjetja. Srednje težave povzroča iskanje osebja z znanjem slovenščine (del teh ima kar velike težave), medtem ko pridobivanje finančnih sredstev, iskanje novih tržišč in strank, tehnološka orodja ter odnosi s strankami, dobavitelji in sodelavci podjetjem ne povzročajo pretiranih težav.

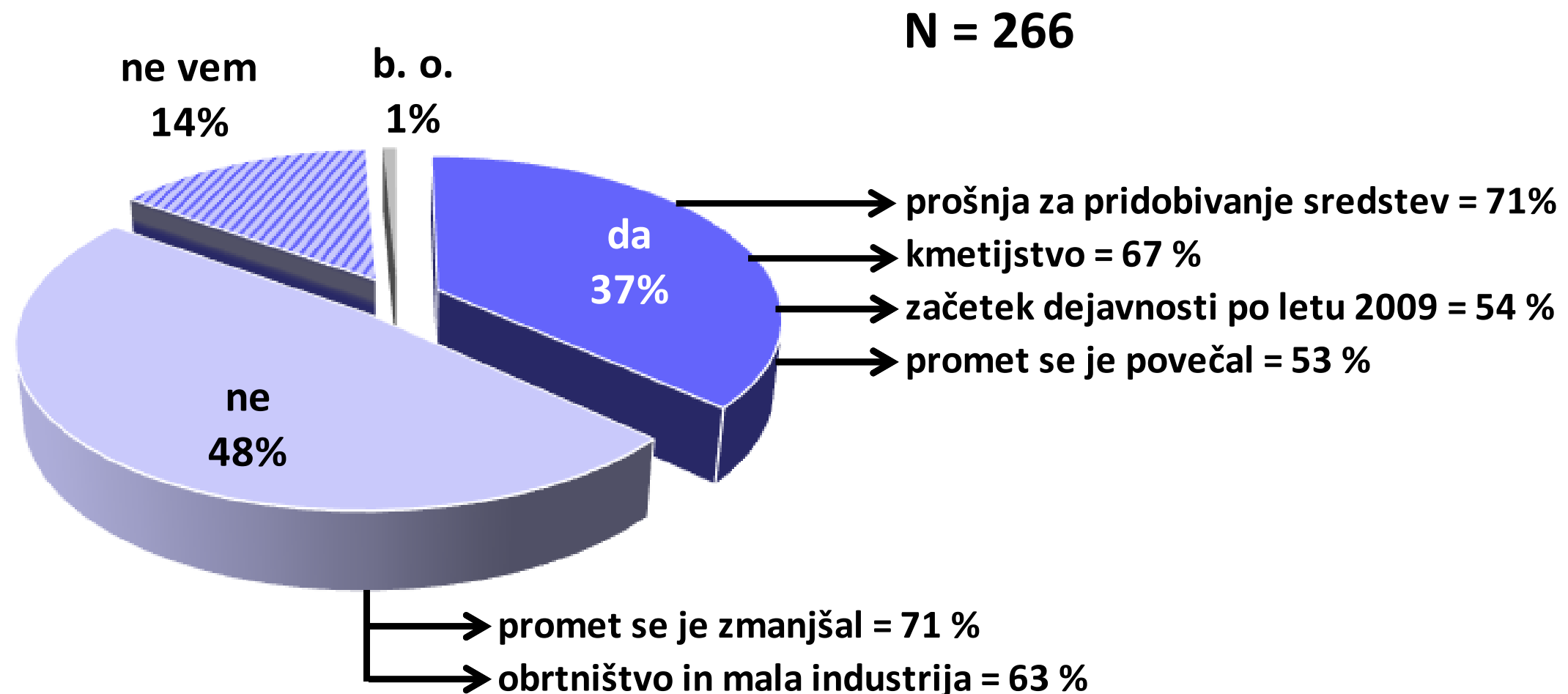
Kmetijska podjetja **in težave z omejitvami**

Nekatere omejitve na področju kmetijstva ustvarjajo podjetjem srednje težave, zlasti evropska normativa NATURA 2000 in občinski prostorski načrti, manj pa krajinska zaščita, naravni rezervati in hidrogeološke omejitve. Odgovori se sicer razporejajo od 1 do 5, več pa je podjetij, ki so imeli malo težav oziroma nobene težave.

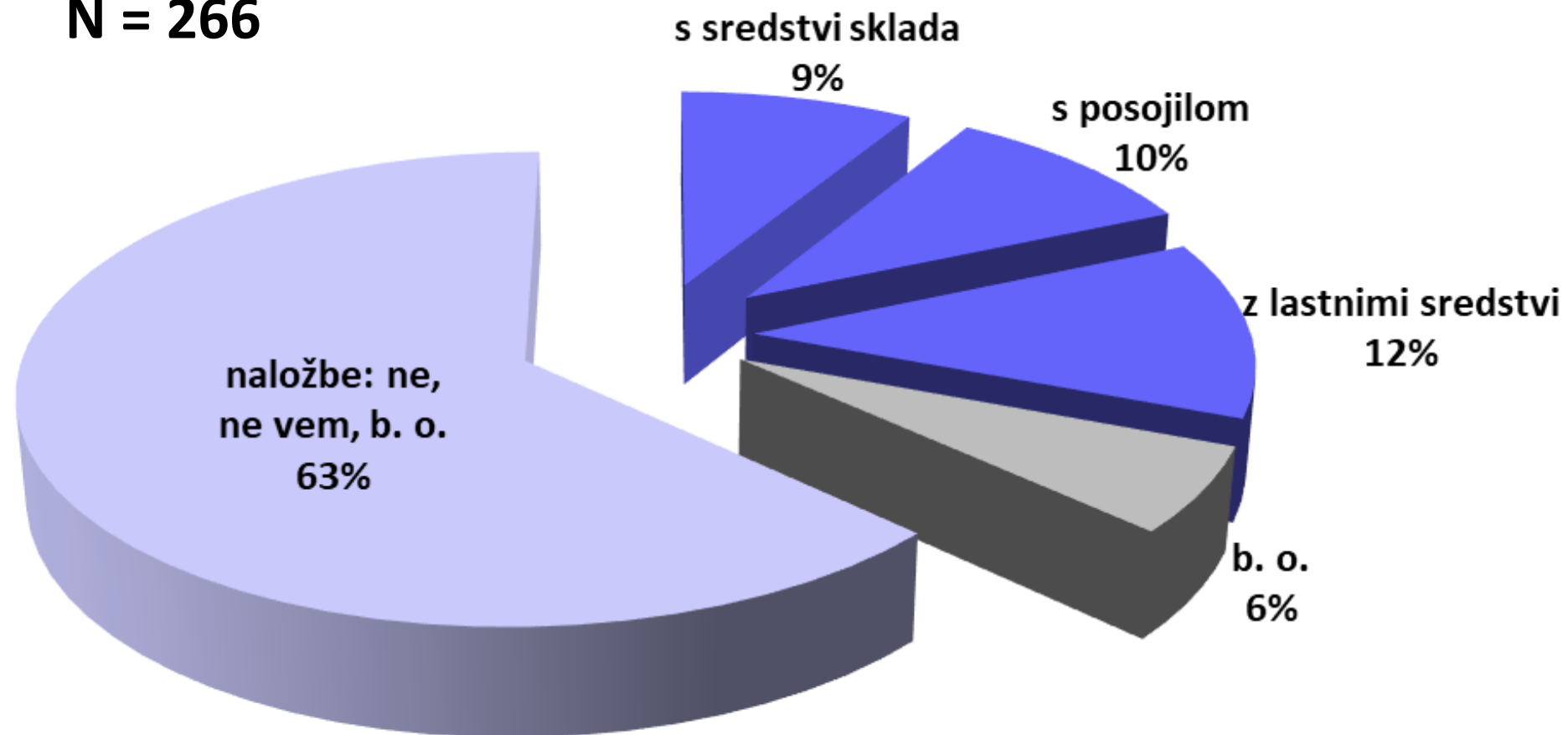
Podjetja glede na **načrtovanje prihodnjih naložb**

Skoraj polovica (48 %) anketiranih podjetij ne načrtuje naložb v naslednjih treh letih. Takih je več med podjetji, ki so v zadnjih dveh letih zabeležila upad prometa (71 %), ter med obrtniki in malimi industrialci (63 %). Za nadaljnje naložbe se zanima 37 % podjetij: največ jih je med podjetji, ki so v zadnjih letih vložila prošnje za pridobivanje sredstev (71 %), med kmetijskimi podjetji (67 %), med podjetji s povečanim prometom (53 %) in tistimi, ki so z dejavnostjo začela po letu 2009 (54 %). O morebitnih nadaljnjih naložbah pa se še ni odločilo 14 % podjetij.

Podjetja in načrtovanje prihodnjih naložb: **najprej bi vlagali ...**

N = 266

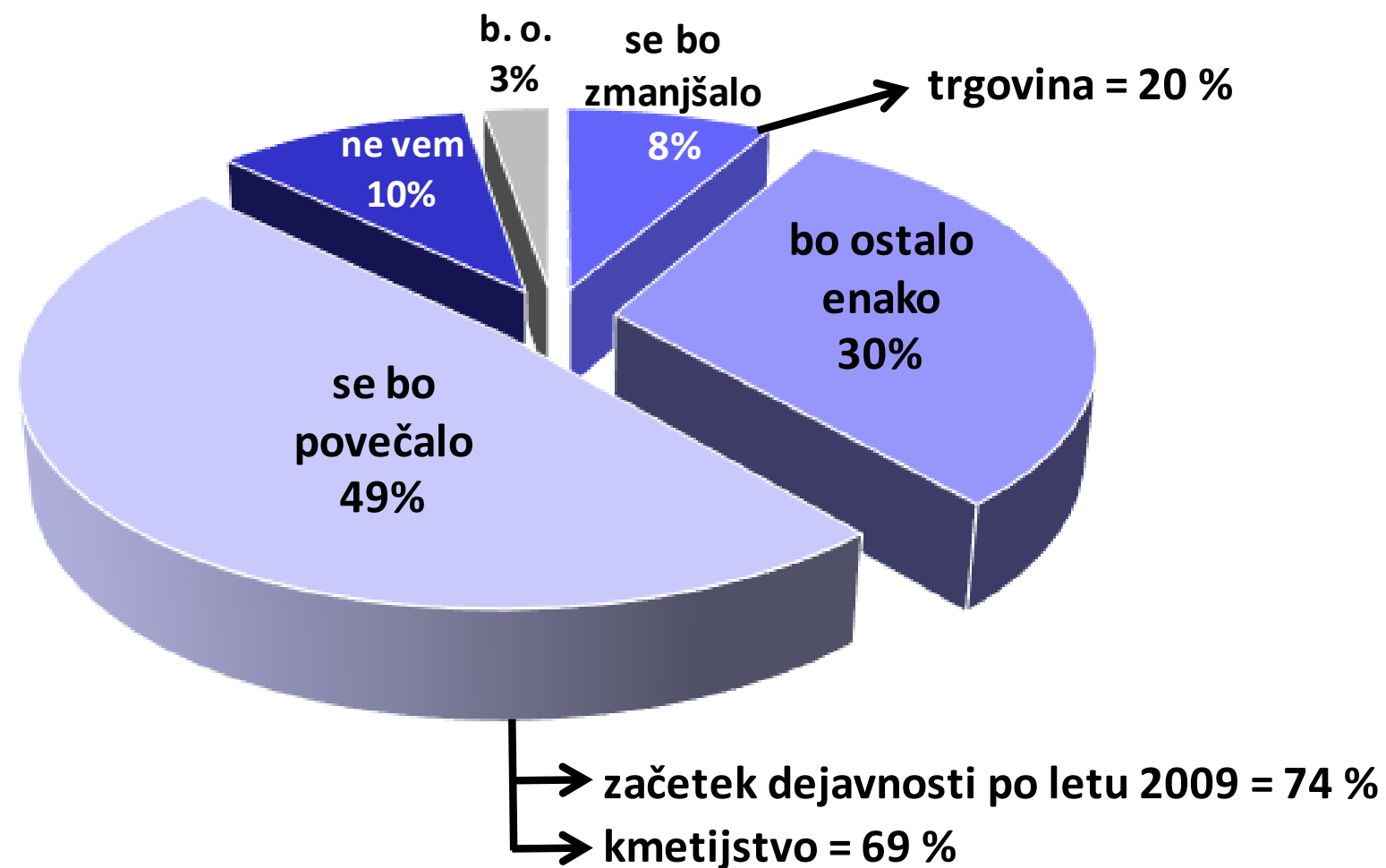
Podjetja, ki načrtujejo naložbo v naslednjih dveh letih, smo vprašali, s katerimi sredstvi bi najprej vlagala: 12 % bi jih najprej vlagalo z lastnimi sredstvi, 10 % s posojilom in 9 % s sredstvi kakega sklada; odgovora ni podalo 6 % podjetij.

Podjetja glede na delovanje v naslednjih petih letih

N = 266

Skoraj polovica (49 %) anketiranih podjetij meni, da se bo njihovo delovanje v naslednjih petih letih povečalo, 30 % jih je prepričanih, da se ne bo spremenilo, medtem ko jih 8 % predvideva, da se bo zmanjšalo. Neodločenih je 10 % anketiranih.

Pozitivno naravnanih je več med kmetijskimi podjetniki (69 %) in podjetji, ki so z dejavnostjo začela po letu 2009 (74 %). Negativna predvidevanja pa so v večji meri izrazili trgovci (20 %).

V naslednjem grafikonu je prikazana primerjava med prometom podjetja v zadnjih dveh letih in predvidenim delovanjem v naslednjih petih letih.

Največ (30 %) je podjetij, ki so v zadnjem dveletnem obdobju povečala svoj promet in predvidevajo, da se bo ta trend nadaljeval tudi v prihodnje – teh je največ v kmetijstvu (49 %).

Na drugem mestu (18 %) so podjetja, v katerih je delovanje potekalo in bo predvidoma tudi v prihodnje potekalo brez vidnih sprememb – v gostinstvu je teh podjetij skoraj tretjina (32 %).

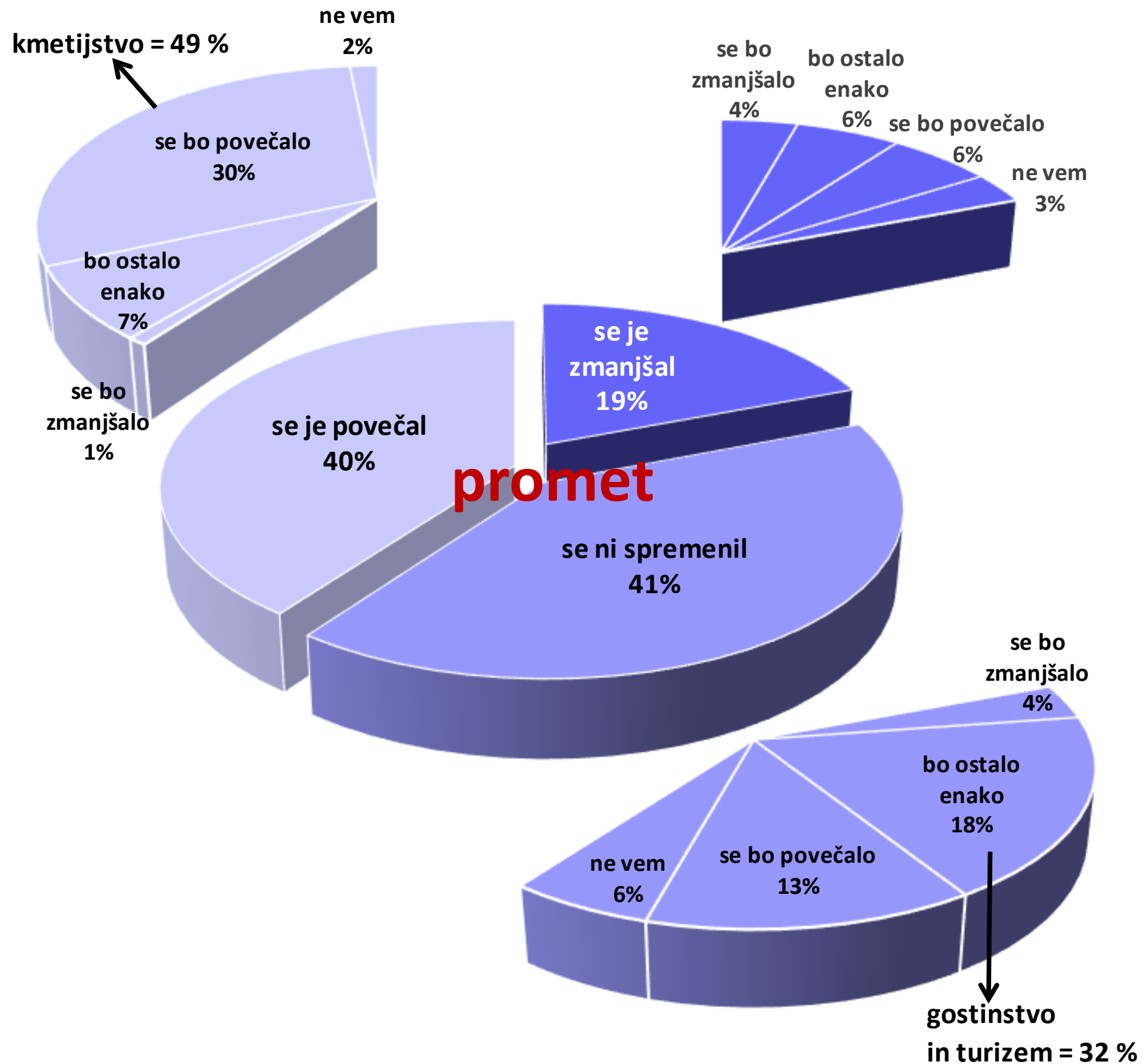
Tretji obsežnejši delež (13 %) sestavljajo podjetja, ki po dveh letih ustaljenega prometa pričakujejo pozitivne premike.

4-odstotni je delež podjetij, v katerih se bo negativni trend zadnjega dvoletnega obdobja predvidoma nadaljeval tudi v prihodnje.

Druge kombinacije nihajo med 1 % in 7 %.

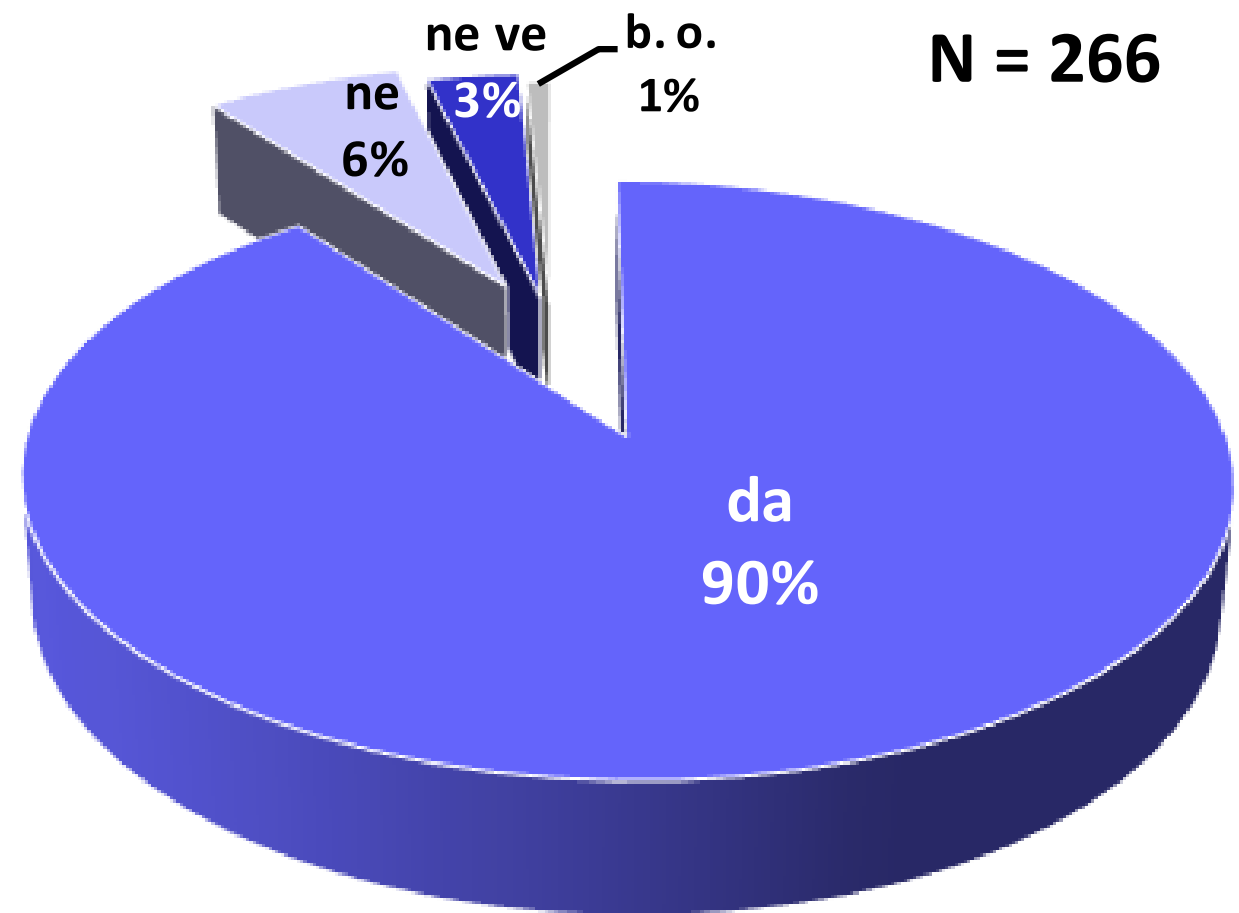
Podjetja
glede na
primerjavo
med
prometom v
zadnjih dveh
letih in
delovanjem
v naslednjih
petih letih

N = 256

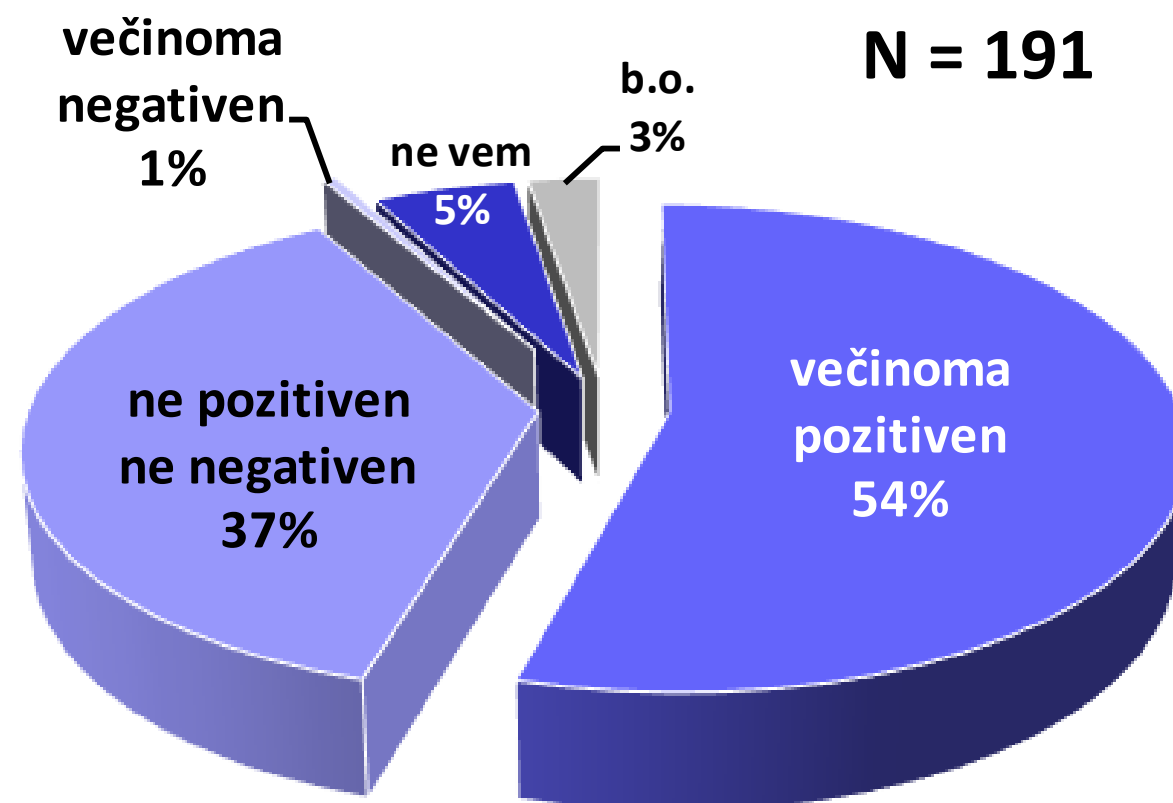
Podjetja glede na to, **ali bo anketiranec še aktiven v gospodarstvu v naslednjih petih letih**

Zelo velik delež (90 %) anketiranih meni, da še bodo oziroma verjetno bodo aktivni v gospodarstvu v naslednjih petih letih, 6 % jih je prepričanih, da ne bodo ali verjetno ne bodo več aktivni, in le majhen delež (3 %) jih je neodločenih.

Podjetja glede na **vpliv, ki ga bo razvoj tržaškega pristanišča imel na dejavnost podjetja**

Za 54 % anketiranih bo razvoj pristanišča večinoma vplival pozitivno na dejavnost podjetja, nobenega učinka ne pričakuje 37 % anketiranih, medtem ko bo za 1 % razvoj pristanišča imel negativne posledice za podjetje. Preostalih 5 % se o tem ni izreklo.

Opomba: na vprašanje so odgovarjala podjetja sekundarnega in terciarnega sektorja.

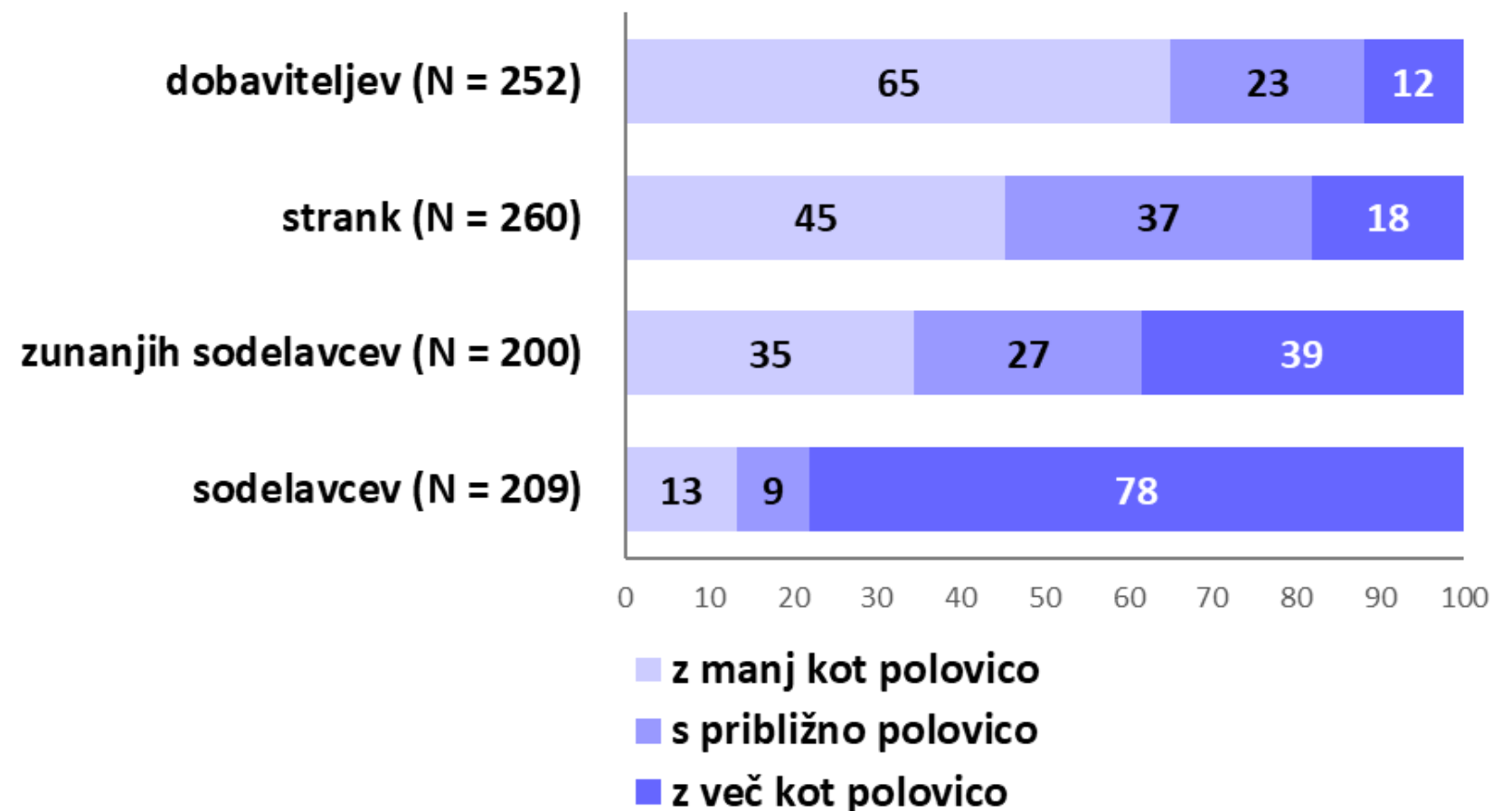

slovenski raziskovalni inštitut
istituto sloveno di ricerche
slovene research institute

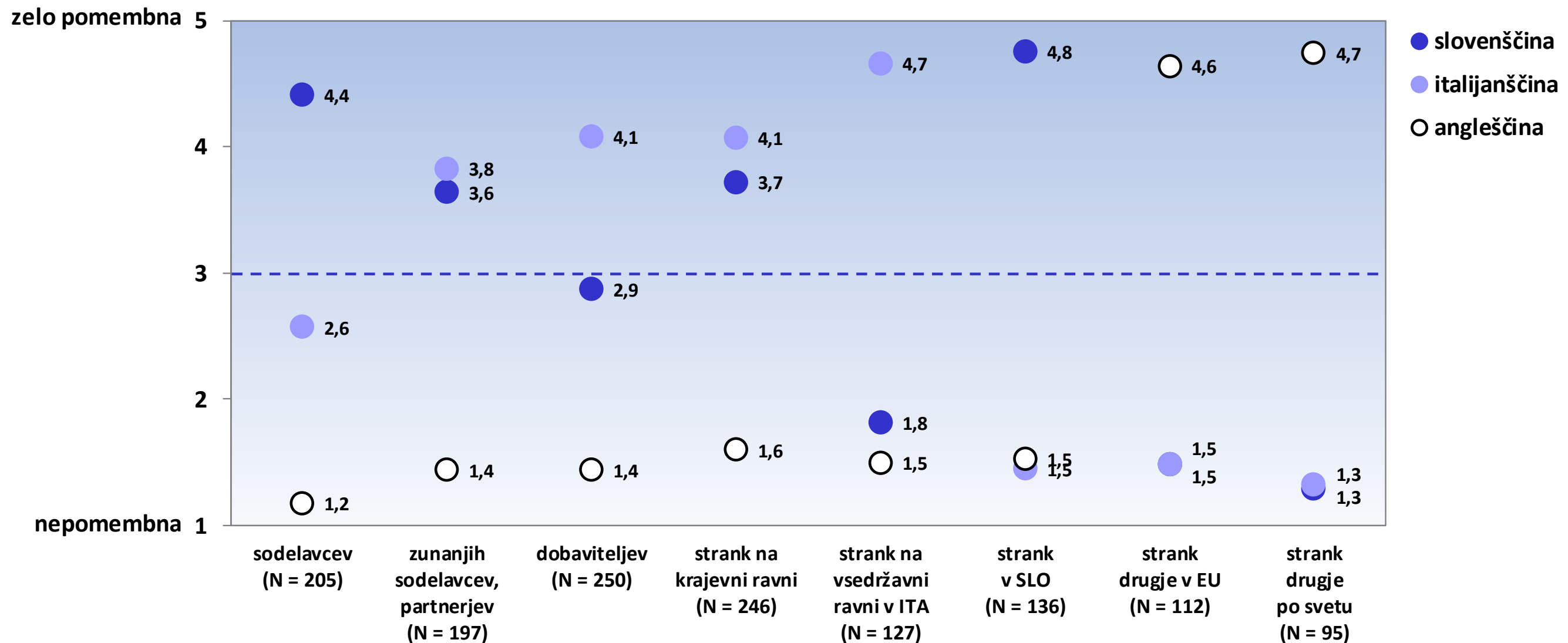
Odnos do slovenskega družbenega okolja

Anketiranec in **raba slovenščine v odnosu do ...**

V okviru delovnega okolja je raba slovenščine s strani anketirancev najbolj razširjena v odnosu do sodelavcev: več kot tri četrtine (78 %) anketiranih, ki imajo odnos s sodelavci, jo uporablja z več kot polovico sodelavcev. Razširjenost rabe slovenščine se postopoma manjša, ko so sogovorniki zunanji sodelavci (39 %), stranke (18 %) in dobavitelji (12 %).

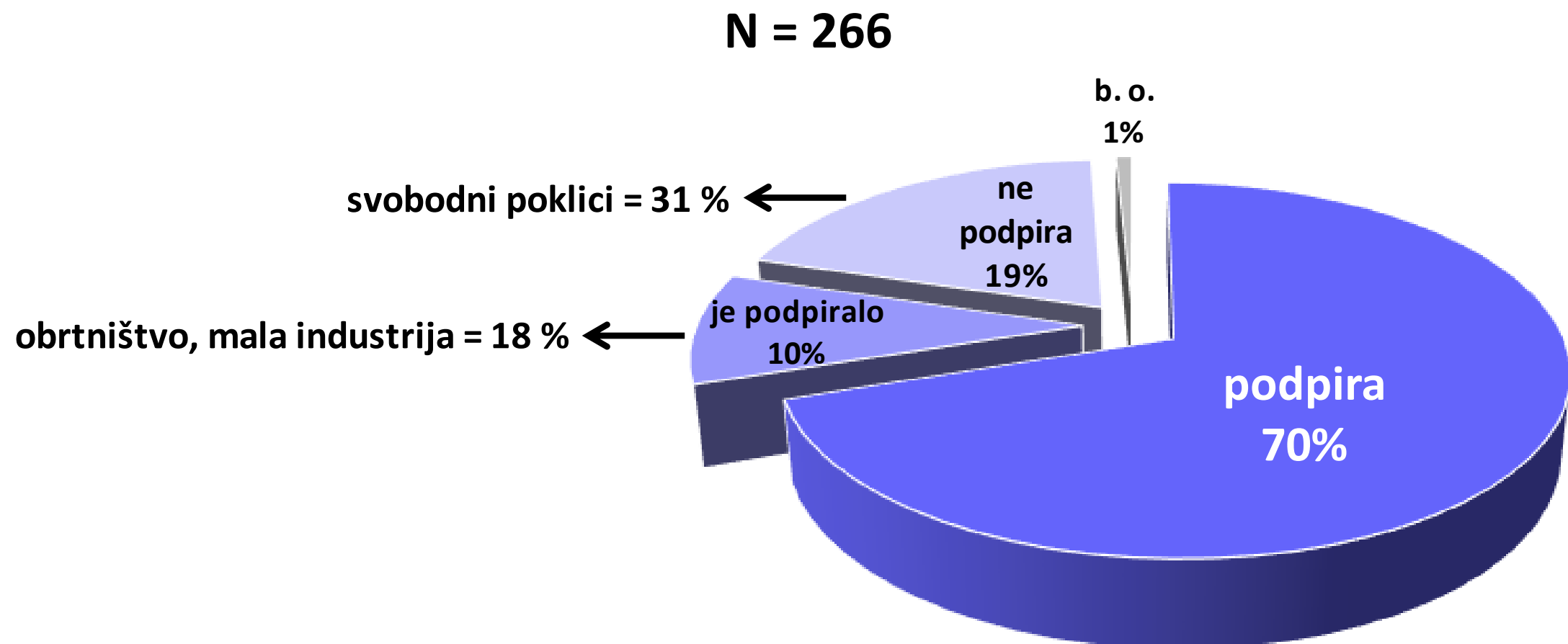
Pomembnost rabe slovenščine, italijanščine in angleščine v odnosu do ...

Raba slovenščine je pomembna v odnosu do sodelavcev in strank iz Slovenije.
V vseh drugih primerih je raba italijanščine pomembnejša, tudi na krajevni ravni.

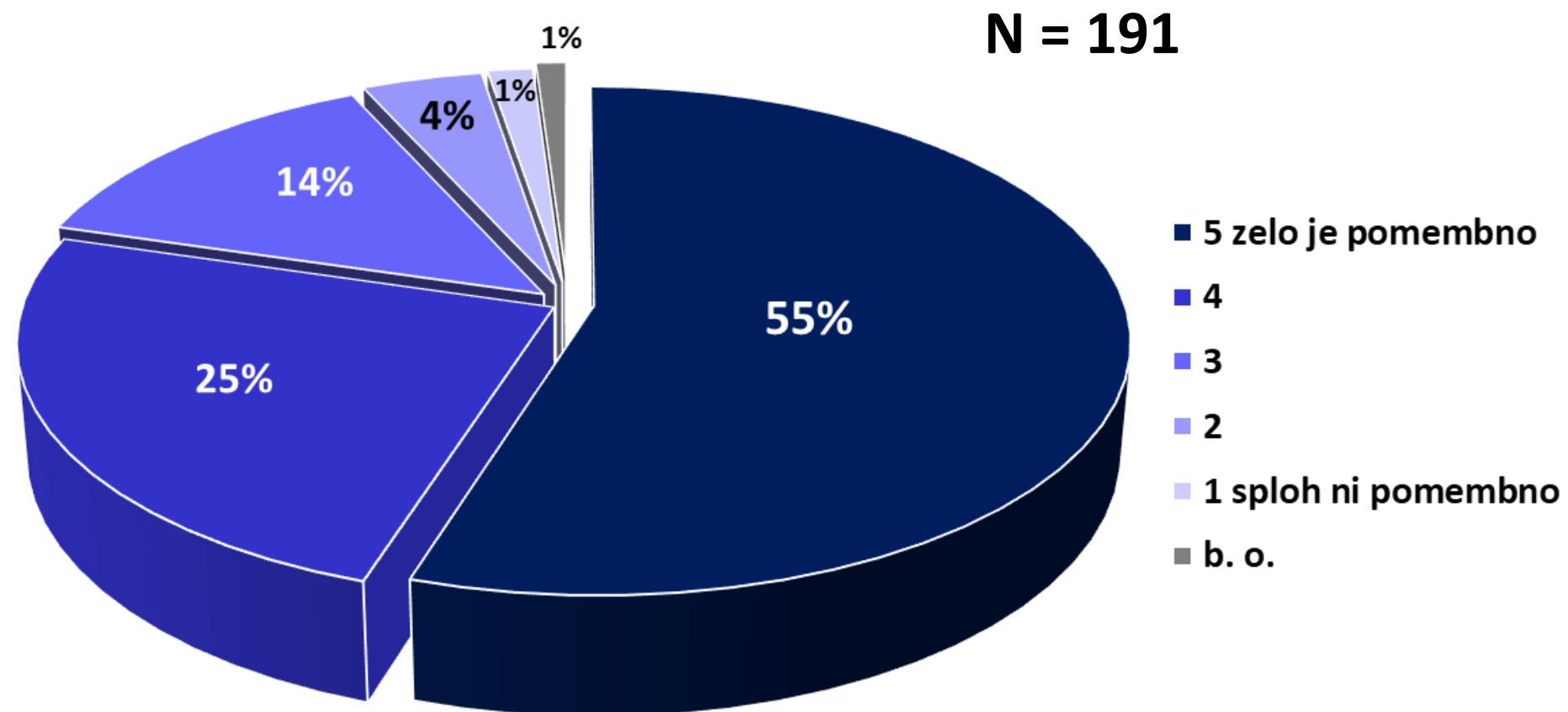
Podjetja glede na **podporo slovenskim športnim in kulturnim organizacijam**

Velika večina (70 %) anketiranih podjetij podpira (v kakršnikoli obliki) dejavnosti in pobude slovenskih kulturnih in športnih organizacij. Preostala podjetja jih ne podpirajo – med njimi je 10 % takih, ki so jih podpirala v preteklosti. Podpori so se v večji meri odpovedala podjetja, ki delujejo na področju obrtništva in male industrije (18 %), med svobodnimi poklici pa je več takih, ki jih ne podpirajo (31 %).

Podjetja glede na pomembnost povezovanja in sodelovanja slovenskih podjetij v Italiji

Za 80 % anketiranih sta povezovanje in sodelovanje slovenskih podjetij v Italiji pomembna oziroma zelo pomembna za razvoj slovenske narodne skupnosti; 14 % anketiranih je navedlo zmernejšo oceno pomembnosti, najnižjo pa le nekateri intervjuvani (5 %). 1 % se jih pri tem vprašanju ni opredelil.

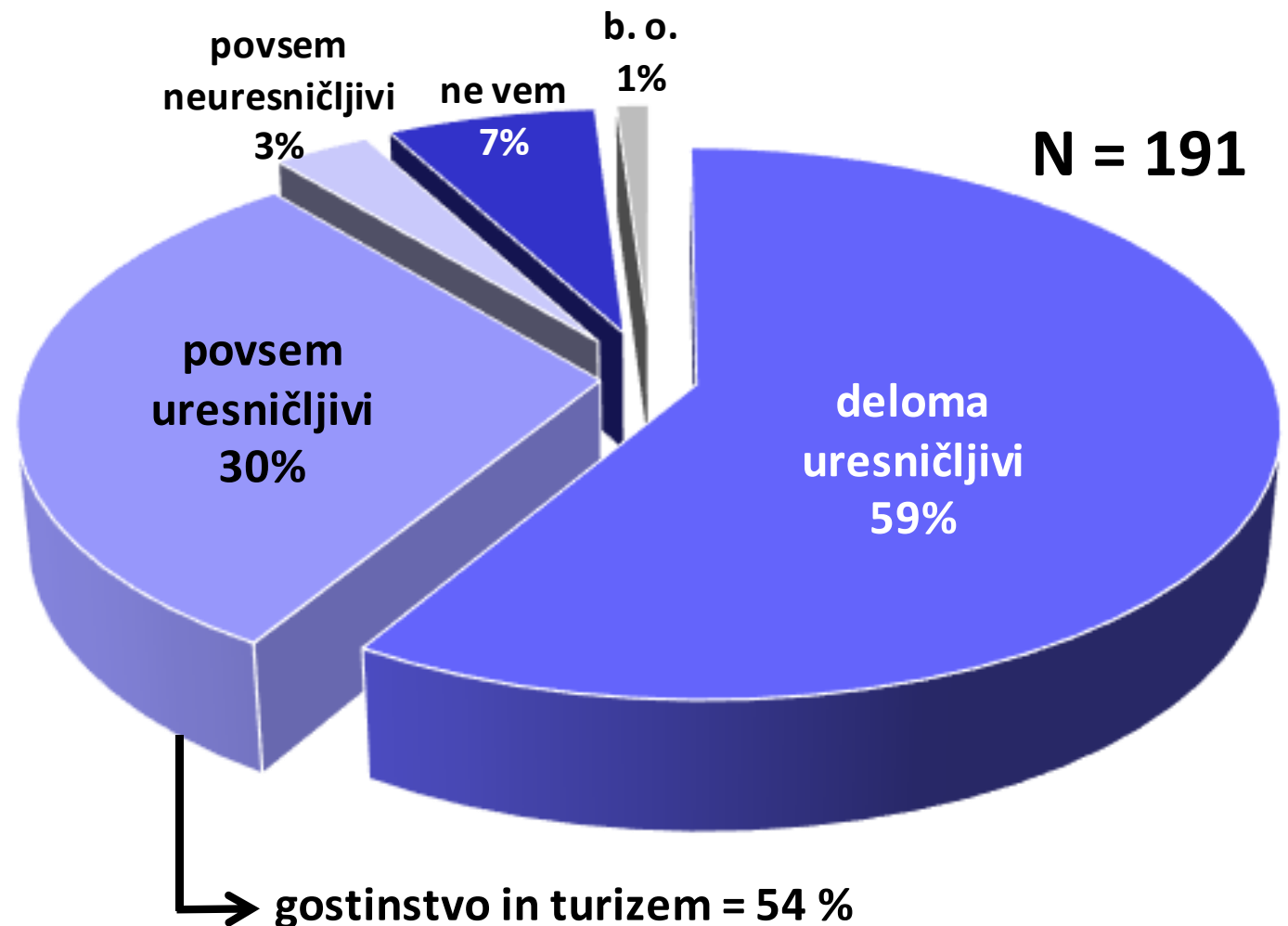

Opomba: na vprašanje so odgovarjala podjetja sekundarnega in terciarnega sektorja.

Podjetja glede na uresničljivost povezovanja in sodelovanja slovenskih podjetij v Italiji

30 % anketiranih je prepričanih, da sta povezovanje in sodelovanje slovenskih podjetij v Italiji povsem uresničljiva. Več (59 %) je takih, ki so le delno optimisti, medtem ko le redki (3 %) v povezovanje in sodelovanje ne verjamejo. 7 % anketiranih se pri tem vprašanju ni opredelilo.

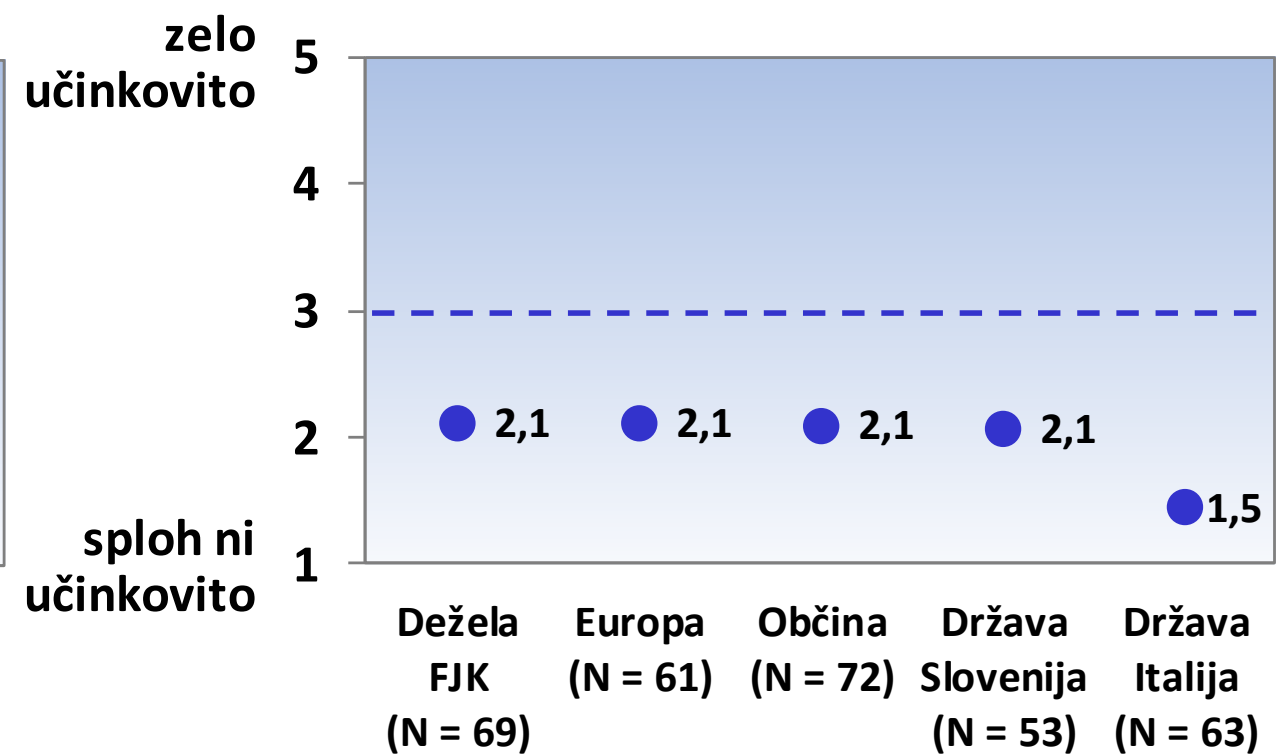
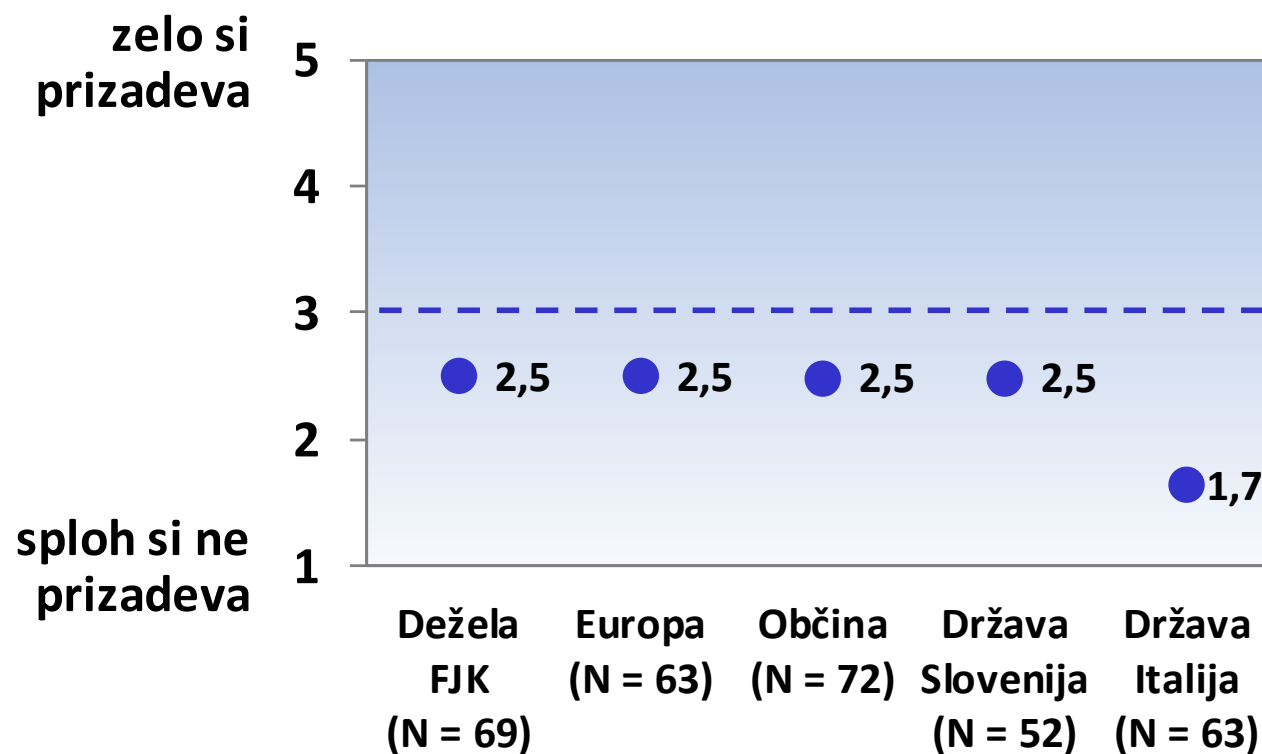
Najbolj prepričani zagovorniki povezovanja in sodelovanja slovenskih podjetij so gostinski in turistični delavci (54 %).

Opomba: na vprašanje so odgovarjala podjetja sekundarnega in terciarnega sektorja.

Podjetja glede na prizadevanje in učinkovitost delovanja javnih institucij za razvoj slovenskega kmetijstva v Italiji

Mnenje kmetijskih podjetnikov o prizadevanju javnih institucij za razvoj slovenskega kmetijstva v Italiji je precej negativno in še bolj negativna je njihova ocena o učinkovitosti delovanja institucij v tej smeri. Najbolj kritični so do države Italije.

Opomba: na vprašanje so odgovarjala kmetijska podjetja.

slovenski raziskovalni inštitut
istituto sloveno di ricerche
slovene research institute

Povzetek

- Med anketiranimi prevladajo kmetijska (29 %) ter obrtniška in mala industrijska podjetja (27 %); trgovskih podjetij je 18 %, gostinskih 9 %, posameznikov, ki opravljajo svobodni poklic, pa 15 %.
- Največ je samostojnih podjetnikov (44 %), družb med fizičnimi osebami je dobra petina, kapitalskih družb pa je 15 %.
- Dobra polovica je družinskih podjetij in ravno toliko jih je začelo z dejavnostjo v novem tisočletju. Velika večina jih ima glavni sedež na Tržaškem in delujejo na lokalni ravni, so pa tudi podjetja, ki so prisotna na evropskih in svetovnih trgih. Manj razvito je sodelovanje s Slovenijo, Hrvaško in drugimi republikami bivše Jugoslavije
- Do največ pet zaposlenih ima približno tretjina vseh anketiranih podjetij, šest in več pa jih ima vsako peto podjetje. Stopnja izobrazbe skoraj tri četrtine zaposlenih je srednješolska, nižješolsko izobrazbo ima 15 % zaposlenih, univerzitetno pa le 12 %.
- V približno tretjini podjetij je več kot polovica zaposlenih slovenske narodnosti oziroma govori slovensko. Slednjih je več v gostinstvu in turizmu. Podjetij, v katerih so vsi zaposleni Slovenci oziroma obvladajo slovenščino, je 15–20 %. Zelo redka so podjetja z zaposlenimi, ki niso slovenske narodnosti oziroma ne govorijo slovensko (3–5 %).
- Dobra polovica anketiranih podjetij je v zadnjih letih črpala sredstva iz takega sklada in/ali prosila za posojilo – teh je več v kmetijstvu, obrtništvu in mali industriji. Pri vlaganju prošnje so nekatera podjetja, predvsem kmetijska, imela večje težave. Med tistimi, ki opravljajo svobodni poklic, in med podjetji brez zaposlenih je več takih, ki v zadnjih petih letih niso vložili prošnje za pridobivanje sredstev.

- Nadaljnje naložbe načrtuje 37 % anketiranih. Med kmetijskimi podjetniki ter med mlajšimi in doslej uspešnimi podjetji je teh primerov več. Na lestvici sredstev, s katerimi bi podjetniki najprej vlagali, so lastna sredstva pred posojilom in sredstvi skladov.
- Birokratski postopki ustvarjajo podjetjem najhujše težave, s katerimi se soočajo predvsem v kmetijstvu, medtem ko imajo obrtniki in mali industrialci težave z iskanjem kvalificiranega osebja. Nekaterim podjetjem povzroča težave iskanje osebja z znanjem slovenščine.
- Iz primerjave med gibanjem prometa v zadnjih dveh letih in predvidenim delovanjem v naslednjih petih letih izhajajo različne tipologije podjetij, med katerimi prevladajo podjetja (30 %), ki so bila uspešna v zadnjih dveh letih in predvidevajo, da bodo tudi v prihodnje. Podjetij, v katerih se bo zadnji dvoletni negativni trend še nadaljeval, pa je 4 %.
- Dobra polovica anketiranih je prepričana, da bo razvoj tržaškega pristanišča pozitivno vplival na dejavnost podjetja, 37 % pa jih ne pričakuje sprememb.
- V delovnem okolju je raba slovenščine pomembna in razširjena v odnosu do sodelavcev in strank iz Slovenije. V odnosu do drugih sogovornikov, tudi na krajevni ravni, pa izstopata raba in pomen italijanščine. Velika večina anketiranih podpira dejavnosti slovenskih kulturnih in športnih društev.
- Da sta povezovanje in sodelovanje slovenskih podjetij v Italiji pomembna, njuna izvedljivost pa le delno uresničljiva, meni dobršen del anketiranih gospodarskih podjetij.
- Kmetijski podjetniki so glede prizadevanja javnih institucij za razvoj slovenskega kmetijstva v Italiji in učinkovitosti njihovega delovanja v tej smeri dokaj negativno naravnani.

slovenski raziskovalni inštitut
istituto sloveno di ricerche
slovene research institute

Nekaj ugotovitev in nadaljnjih hipotez

- V anketi sodelujoča podjetja predstavljajo skupino slovenskih podjetij na Tržaškem in Goriškem, ki so večinoma izraz članic SDGZ-ja in KZ-ja. V kolikšni meri je ta skupina tudi reprezentativni vzorec slovenske podjetniške ustvarjalnosti v obeh pokrajinah, ostaja odprto vprašanje, glede na to, da ne razpolagamo z nikakršnim seznamom, na osnovi katerega bi lahko sestavili verodostojen vzorec. Ker pa se anketirana podjetja precej razlikujejo glede na starost, velikost, panogo, obseg delovanja, število zaposlenih, pridobivanje sredstev, prihodnje naložbe in vpetost v slovensko družbeno okolje, lahko postavimo hipotezo, da so opisane značilnosti in trendi zanesljiv pokazatelj stanja slovenskega podjetništva na Tržaškem in Goriškem.
- Prikazana slika stanja ne kaže pomembnih odstopanj od splošnega položaja, v katerem se nahaja italijansko gospodarstvo. Poleg občih vidikov delovanja gospodarskih dejavnosti izstopajo tudi nekateri vidiki, ki so značilni za gospodarsko rast manjšinskih skupnosti.
- Da so obravnavana podjetja izraz slovenske narodne manjšine v Italiji, potrjuje marsikateri podatek: na primer zaposlovanje oseb slovenske narodnosti, široka podpora slovenskim organizacijam in društvom, prizadevanje pri iskanju osebja z znanjem slovenščine ali pa potreba po povezovanju in sodelovanju slovenskih podjetij v Italiji. Iz analize pomembnosti jezikov v okviru podjetniških dejavnosti je razvidno, da je raba italijanščine dokaj razširjena, medtem ko se slovenščina uveljavlja predvsem v odnosu do sodelavcev. Podatek sicer ne preseneča, »sugerira« pa hipotezo, da je slovenščina večinoma uporabljena zgolj kot sredstvo sporazumevanja. V kolikšni meri je oziroma bi lahko bil slovenski jezik »izkoriščen« tudi v tržne namene kot dodana vrednost za promocijo in razvoj podjetja, je vprašanje, ki bi ga veljalo globlje proučiti in upoštevati pri oblikovanju jezikovne politike Slovencev v Italiji.

- Pozornosti vreden je tudi podatek o 12-odstotnem deležu univerzitetno izobraženih med zaposlenimi v anketiranih podjetjih. Ta delež je najmanjši v primerjavi z zaposlenimi s srednjo in nizko izobrazbo ter nižji od vsedržavnega povprečja: po podatkih statističnega zavoda ISTAT je bil delež oseb z univerzitetno izobrazbo okvirno 16-odstotni med zaposlenimi v aktivnih podjetjih v letu 2017 (<http://dati.istat.it/Index.aspx?QueryId=22868>). Morda je podpovprečni odstotek, ki izhaja iz naše raziskave, odvisen od sestave anketiranih podjetij in gre torej za metodološko razliko. Lahko pa so tudi drugi dejavniki, ki ovirajo vključevanje univerzitetno izobraženih v slovenska podjetja: diplomirani z znanjem slovenščine se lahko v večji meri izseljujejo oziroma se zaposlujejo v javnih ustanovah ali vključujejo v italijanska podjetja. V kolikšni meri je tako imenovani pojav bega možganov prisoten v okviru slovenske narodne skupnosti v Italiji in koliko ta skupnost zna smotrno »izkoriščati« intelektualni in strokovni potencial iz slovenskih šol v Italiji, sta vprašanji, ki se vse pogostejše pojavljata na različnih forumih.
- Čedalje izrazitejša mladinska mobilnost ni sama po sebi negativen pojav. Obratno, nova družbena in kulturna okolja krepijo mladim samozavest, pripomorejo k njihovi intelektualni rasti in poklicni usposobljenosti ter jih obogatijo z novimi spoznanji. Mladi se izseljujejo, ker iščejo delo, pa tudi zato, ker si želijo mednarodnih izkušenj. Ohraniti stik z njimi prek učinkovitih oblik povezovanja in mreženja tudi v luči kroženja informaciji o zaposlitvenih možnostih na lokalni ravni je eden izmed najpomembnejših izzivov ne samo za gospodarski, temveč za celoviti razvoj slovenske narodne skupnosti v Italiji.